

netwerk
dementie
noord-holland noord

Rapportage Dementie Monitor 2019

Regio Noord-Holland Noord

Netwerk Dementie NHN
December 2019

Voorwoord

Dementie is een alles doordringend monster.

In een interview in de Volkskrant (juni 2019) met Clairry Polak wiens man de ziekte van Alzheimer had, vertelt zij: "Er zijn in deze ziekte geen piketpaaltjes. Iedere keer word je onverhoeds door het monster aangevallen. Als het even goed gaat, denk je: o, het is weg, maar dan komt het toch steeds weer terug. Het gas aandoen om water op te zetten en het volgende moment niet meer weten waarom hij bij het fornuis staat, de WC niet kunnen vinden, tot in paniek raken als hij mij niet vond, de straat oplopen om mij te roepen, en dan de weg kwijt raken.

Wanneer de ziekte echt niet meer te ontkennen is, is het moment dat je herinnering ook wordt aangetast. Je bent opgebouwd uit de herinneringen die je in de loop van je leven verzamelt. Als je die kwijt raakt, raak je een deel van je persoonlijkheid kwijt. En dan dringt langzaam het besef door wat een vreselijke ziekte het is."

Als je door dementie wordt getroffen verdienen de betrokkene en de mensen om hem of haar heen, optimale zorg en aandacht. Het Netwerk Dementie Noord-Holland Noord is een samenwerkingsverband van 21 zorginstellingen, welzijnsorganisaties en de regionale afdelingen van Alzheimer Nederland in de Regio Alkmaar, West-Friesland en de Kop van Noord-Holland. Met elkaar zetten wij ons in om de ondersteuning en zorg voor mensen met dementie en hun naasten in onze werkgebied te verbeteren. Dat wordt gedaan door kennis te delen en samen te werken aan optimale zorg en begeleiding voor mensen met dementie en hun naasten. Op onze website kunt u hierover meer informatie vinden: www.netwerkdementie-nhn.nl.

Onderdeel van onze opdracht is de uitvoering van de gemeentelijke Dementie Monitor, uitgevoerd onder alle 18 gemeenten in het bovengenoemde werkgebied. De Dementie Monitor inventariseert per gemeente wat er gebeurt voor mensen met een dementie en hun naasten. Het doel is om een beeld te krijgen van de actuele en toekomstige gemeentelijke agenda met betrekking tot dementie.

De resultaten ervan zijn voor de gemeenten en voor het Netwerk Dementie NHN, één van de instrumenten om de zorg en begeleiding voor mensen met dementie en hun naasten te verbeteren.

Prof. Giel Nijpels

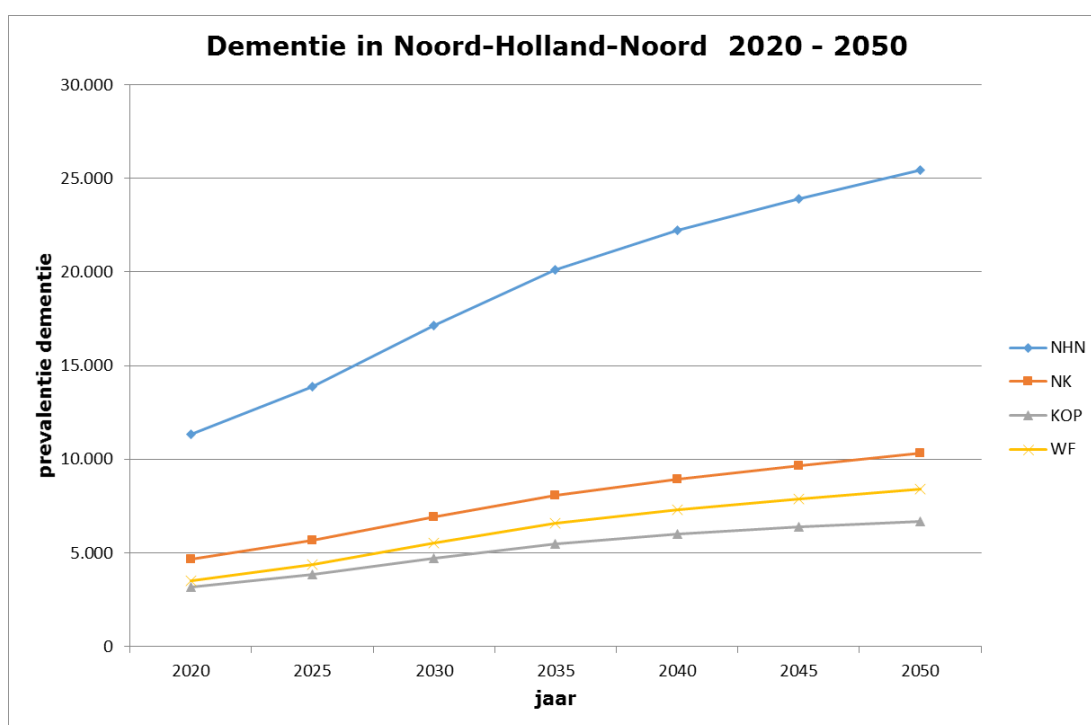
Voorzitter Netwerk Dementie Noord-Holland Noord

Inleiding

Voor u ligt de inmiddels vierde Regiorapportage Dementie Monitor van het Netwerk Dementie NHN; de eerdere edities verschenen in 2010, 2013 en 2016.

Zoals bekend neemt het aantal mensen met dementie in Nederland de komende decennia sterk toe. In onderstaande tabel is de actuele stijging van het aantal mensen met de diagnose dementie in Noord-Holland Noord weergegeven. Het werkelijke aantal ligt waarschijnlijk hoger want de eerste klachten en problemen doen zich ruim voor de diagnose voor.

Naar schatting is bij zo'n 70% van de mensen die worden gerekend tot de categorie 'kwetsbare ouderen', sprake van cognitieve problemen, zoals dementie. Daarnaast worden er ook steeds vaker mensen jonger dan 65 jaar met dementie gediagnosticeerd.

Dementie staat in de top drie van ziektes die voor de mens het grootste verlies van kwaliteit van leven veroorzaken. Het is een ziekte die niet alleen de cliënt zelf treft, maar die ook grote impact heeft op de naaste omgeving van de cliënt. Mantelzorgers (gemiddeld drie per patiënt) worden geconfronteerd met een naaste die steeds hulpbehoevender wordt en die als persoon verandert.

We willen dat mensen met dementie zo lang mogelijk op een goede en veilige manier thuis kunnen blijven wonen. Dat is, naar mate de dementie verder vordert niet zo eenvoudig. Mantelzorg is essentieel maar fysiek en emotioneel zwaar. Ondersteuning en zorg richt zich daarom op de patiënt én op de mantelzorgers en naasten.

Gemeenten spelen bij dit proces tegenwoordig vanuit de Wmo een belangrijke rol. Bijvoorbeeld als het gaat om een goed voorzieningenniveau, dagbesteding, respijtzorg en het ondersteunen van mantelzorgers. Daarnaast kunnen gemeenten dementie lokaal agenderen om zo het goed samenwerken tussen de verschillende organisaties die met dementie te maken hebben, te optimaliseren.

In het kader van de dementievriendelijke samenleving hebben veel gemeenten een lokale werkgroep opgericht om met organisaties te bespreken wat er gedaan kan worden om de

gemeente dementievriendelijker te maken. Dat heeft geleid tot veel afstemming, voorlichting en bewustwording en extra activiteiten op het gebied van dementie. De kunst is nu om de aandacht die hierdoor voor dementie ontstaan is, ook voor de toekomst vast te houden.

Dit wordt mogelijk vergemakkelijkt met de nieuwe landelijke Zorgstandaard Dementie die momenteel in de maak is en die medio 2020 gereed is. Als onderdeel hiervan doet het Netwerk Dementie NHN mee aan een pilot om de 25 aanbevelingen die in de nieuwe Zorgstandaard staan, te implementeren. Uiteraard zullen we dat gefaseerd doen en het kan goed zijn dat we bij meerdere aanbevelingen gemeenten nodig hebben bij de implementatie. We nemen hierover dan graag contact met hen op.

Namens het Netwerk Dementie Noord-Holland Noord
Anneke Wienema, netwerkcoördinator
december 2019

Inhoudsopgave

Regiorapportage Dementie Monitor 2019	1
Voorwoord	2
Inleiding	3
Inhoudsopgave	5
1. De inventarisatie	6
1.1 De Dementie Monitor	6
1.2 Werkwijze Dementie Monitor 2019	7
1.3 De regiorapportage	7
2. Resultaten	8
2.1 Totaalscores van alle 14 gemeenten	9
2.2 Totaalscore per gemeenten	10
2.3 Scores per domein	17
2.3.1 Domein Feiten en cijfers	17
2.3.2 Domein Voorzieningenniveau	20
2.3.3 Domein Beleid	22
2.3.4 Domein Informatie en advies	24
2.3.5 Domein Participatie	26
2.3.6 Domein Thuiswonende mensen met dementie	28
2.3.7 Open vragen	30
3. Conclusies en aanbevelingen	32
3.1 Conclusies	32
3.2 Aanbevelingen	33
Bijlage 1: Vragenlijst Dementie Monitor 2019	38
Bijlage 2: Stijging aantal mensen met dementie in Noord-Holland Noord 2015 - 2050	42
Bijlage 3: Afspraken gemeente Den Helder/Wmo en Geriant	44
Bijlage 4: Samenstelling Netwerk Dementie NHN	45
Bijlage 5: Projecten van het Netwerk Dementie NHN	46
Bijlage 6: Nuttige websites en links	48

1. De inventarisatie

1.1 De Dementie Monitor

De Dementie Monitor Noord-Holland Noord is in 2010 ontwikkeld door de toenmalige projectgroep Wmo en Dementie van het Platform Dementie Noord-Holland Noord. In de projectgroep zaten vertegenwoordigers van zorgaanbieders, welzijn, de regionale afdelingen van Alzheimer Nederland en een gemeente.

Uitgangspunt bij het ontwikkelen van de monitor was de flyer '10x Betere zorg bij dementie door gemeenten' van Alzheimer Nederland, waarin deze organisatie aangeeft wat gemeenten kunnen doen om zo goed mogelijk ondersteuning en zorg te bieden aan mensen met dementie en hun mantelzorgers. Bij het formuleren van de normen heeft de projectgroep ook gebruik gemaakt van de Dementieproofmeter van de Programmaraad Zorgvernieuwing Psychogeriatric in Tilburg (2009). In 2019 zijn er geen inhoudelijke veranderingen aangebracht in de vragenlijst van de Monitor ten opzichte van die van 2016.

De Dementie Monitor 2019 behandelt dus zes aandachtsgebieden (of domeinen). De domeinen zijn:

- 1) Feiten en cijfers
- 2) Voorzieningenniveau
- 3) Beleid
- 4) Informatie en advies
- 5) Participatie
- 6) Thuiswonende mensen met dementie

Ook in 2019 is er een aantal open vragen aan de Monitor toegevoegd. Een samenvatting van de meest voorkomende antwoorden op deze vragen, zijn in deze rapportage opgenomen.

Tenslotte is er bij de beantwoording van de vragen, net als in 2016, strenger beoordeeld dan in 2013 en 2010. Dit heeft vooral te maken met het feit dat bij de positieve scores op een vraag, er ook concrete voorbeelden gegeven moeten kunnen worden. Deze strengere benadering is ook in deze editie van de Monitor van te voren aan de gemeenten meegedeeld zodat ze zich hierop konden voorbereiden.

De volgende gemeenten in Noord-Holland Noord hebben meegedaan aan de Dementie Monitor 2019:

Regio Kop:	Texel, Den Helder, Hollands Kroon, Schagen
Regio West-Friesland:	Opmeer, Enkhuizen, Medemblik, Stede Broec, Drechterland, Koggenland, Hoorn
Regio Alkmaar:	Alkmaar, Langedijk, Heerhugowaard

De vier gemeenten Bergen, Uitgeest, Heiloo en Castricum (ambtelijk samenwerkend als BUCH) hebben helaas besloten niet meer mee te doen aan de Dementie Monitor. De reden hiervoor is dat de BUCH gemeenten niet inzetten op extra aandacht voor één specifieke doelgroep, maar dat ze zich richten op de inclusieve samenleving en zich dus richten op alle doelgroepen die kwetsbaar zijn en/of ondersteuning nodig hebben. De Dementie Monitor past niet langer in deze visie.

1.2 Werkwijze Dementie Monitor 2019

De Monitor 2019 is voorbereid door de werkgroep Dementievriendelijke samenleving van het Netwerk Dementie NHN. Deze werkgroep is sinds januari 2016 actief en bekijkt hoe in Noord-Holland Noord inhoud gegeven kan worden aan het begrip dementievriendelijke samenleving. Het opnieuw houden van de gemeentelijke Monitor is een goede manier om in beeld te brengen hoe het er op dit moment voorstaat met de zorg en ondersteuning op het gebied van dementie. Het is daarmee een mooi uitgangspunt om te kijken naar wat er in een gemeente (nog meer) gedaan kan worden om een gemeente dementievriendelijker te maken.

De werkgroep Dementievriendelijke samenleving bestaat uit:

Nel van Ockenburg	Alzheimer NHN (adviseur)
Christa de Groot	Magentazorg (verzorgende IG en aandachtsfunctionaris dementie)
Daniël Cop	Zorgcirkel (zorgmanager Plus Cluster PG)
Henri Hofman	Omring (bestuurssecretaris)
Tom Ploeg	Woonzorggroep Samen (clustermanager Hollands Kroon)
Addy de Mooij	Geriant (dementieconsulent)
Petra Alders	Vrijwaard (manager wijk en zorg)
Mariëlle Klaverdijk	Wilgaerden (teamcoach)
Annet Koelman	Martha Flora (coördinator welzijn)

De Dementie Monitor is in mei 2019 per mail aangekondigd bij de betreffende beleidsambtenaar en de Wmo-raad (of vergelijkbaar orgaan). Vervolgens is de vragenlijst 2019 in een persoonlijk gesprek met de verantwoordelijke beleidsambtenaar ingevuld en is een aantal relevante onderwerpen in zes open vragen besproken. Bij dit gesprek was, naast de netwerkcoördinator van het Netwerk, ook altijd ten minste één vertegenwoordiger van één van de organisaties uit het Netwerk Dementie NHN, aanwezig.

De gesprekken vonden plaats in juli, augustus en september 2019.

De scores per vraag en de toelichting op de antwoorden zijn teruggekoppeld aan de gesprekspartner bij de gemeente en zijn, soms na kleine wijzigingen, geaccordeerd. Op basis hiervan is deze rapportage opgesteld.

1.3 De regiorapportage

In de voorliggende rapportage zijn de resultaten van de 14 gemeenten in het werkgebied van het Netwerk Dementie Noord-Holland Noord weergegeven en afgezet tegen elkaar. Daarnaast zijn de aanbevelingen uit de gemeentelijke rapportages zijn overgenomen.

De bevindingen uit de Regiomonitor zijn vertaald naar conclusies en aanbevelingen.

Naast de regiorapportage over de 14 gemeenten, is er per gemeente een aparte rapportage van de Dementie Monitor gemaakt.

Tenslotte is aan de rapportage een overzicht van links toegevoegd van relevant materiaal dat ter inspiratie of ondersteuning gebruikt kan worden door de gemeente bij het verbeteren van de zorg en ondersteuning op het gebied van dementie. Ook is er in de bijlagen aandacht voor de activiteiten van het Netwerk Dementie Noord-Holland Noord.

Deze gehele rapportage staat op de website van het Netwerk Dementie NHN (www.netwerkdementie-nhn.nl) en is daar te downloaden.

2. Resultaten

De Dementie Monitor is onderverdeeld in zes domeinen met per domein een aantal vragen. Elke vraag is door de netwerkcoördinator en de beleidsambtenaar gescoord met 0, 1 of 2, waarbij:

- 0 staat voor: 'niet van toepassing' of 'niet aanwezig'
- 1 staat voor: gedeeltelijk van toepassing/in ontwikkeling/wel aanwezig, maar niet specifiek gericht op mensen met dementie en/of hun mantelzorgers; of wel aanwezig maar geen voorbeelden genoemd
- 2 staat voor: geheel van toepassing/voorbeelden aanwezig

Aan elke vraag is een weegfactor gehangen; opgeteld zijn de weegfactoren per domein 25. Hoe minder vragen er in een domein zijn, des te hoger de weegfactor per vraag.

De weegfactor wordt vermenigvuldigd met de score. Bijvoorbeeld: score 2 en weegfactor 4 geeft 8 punten. De maximale score per domein is op deze manier dus 50 ($25 \times 2 = 50$).

Per domein waren maximaal 50 punten te behalen en 250 over het totaal van het onderzoek.

Er wordt bij de resultaten over vijf domeinen een aantal keer gesproken over het rapportcijfer. Dit is berekend door het aantal punten te vermenigvuldigen met de factor 0,04. De maximale score van 250 levert zo ($250 \times 0,04$) een 10 op en 100 punten ($100 \times 0,04$) een 4.

NB In de vergelijkende grafieken zijn de scores van de vier BUCH gemeenten verwijderd uit alle jaren hoewel ze in 2016, 2013 en 2010 wel meededen.

De resultaten beginnen met een vergelijkend overzicht van de gemiddelde scores van alle 14 onderzochte gemeenten over de zes domeinen van 2019 vergeleken met de afgelopen drie edities in 2016, 2013 en 2010. Daarna volgen dezelfde gegevens weergegeven in twee spingrafieken. De totaalscores van de 14 gemeenten zijn vervolgens in een vergelijkende grafiek over vijf en zes domeinen gezet en worden over 2019, 2016, 2013 en 2010 getoond.

In de daarop volgende paragrafen is steeds een vergelijkend overzicht opgenomen over alle 14 gemeenten van de score per domein. Per domein treft u twee grafieken: een ranglijst waarin de scores van de gemeenten per domein worden vergeleken en een tabel waarin per domein en per gemeente de scores van 2019 worden afgezet tegen die van 2016, 2013 en 2010. Hoofdstuk twee wordt afgesloten met de resultaten van de open vragen in de gesprekken met de gemeenten.

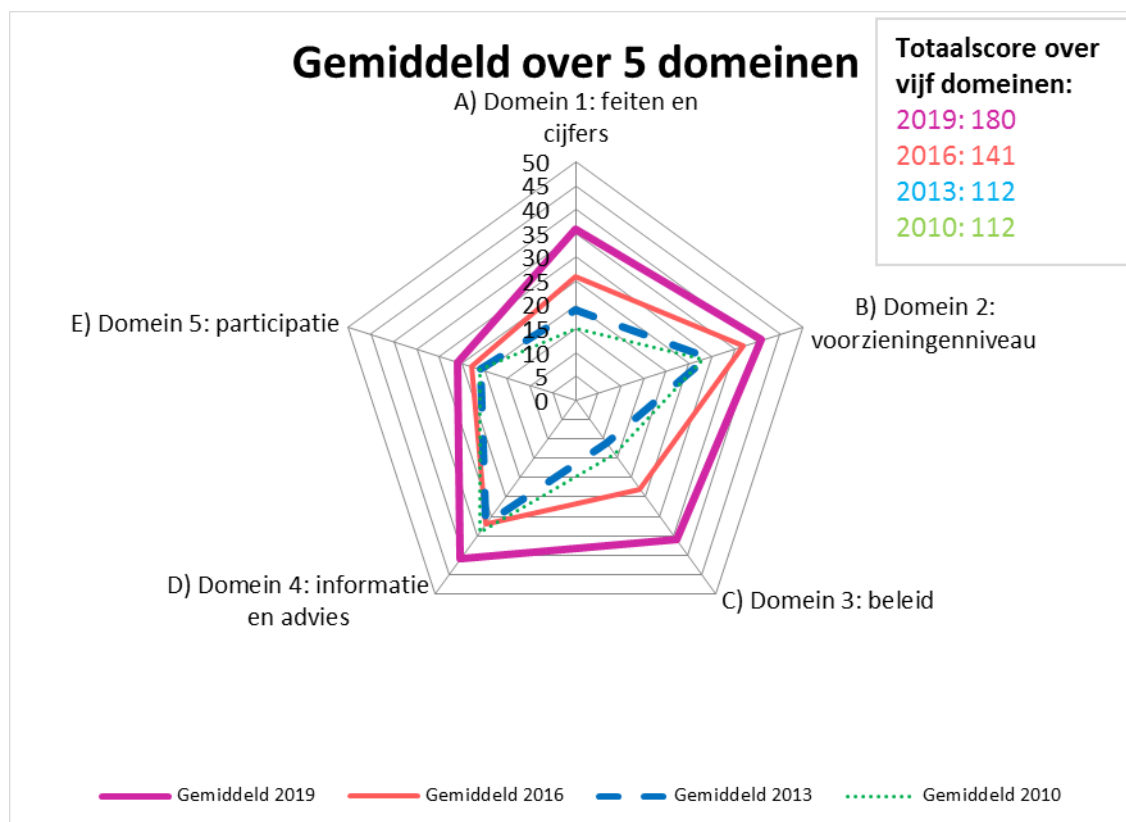
2.1 Totalscores van alle 14 gemeenten

In onderstaande tabel worden allereerst de gemiddelde scores over de zes domeinen van de 14 gemeenten in Noord-Holland Noord uitgedrukt in een cijfer per domein, waarbij 0 de laagst mogelijke score is en 50 de hoogst mogelijke score. Er is hierbij een overzicht over de vier jaren waarin de monitor is gehouden: 2010, 2013, 2016 en 2019.

Domein	Gemiddelde score alle 14 gemeenten NHN in 2019	Gemiddelde score alle 14 gemeenten NHN in 2016	Gemiddelde score alle 14 gemeenten NHN in 2013	Gemiddelde score alle 14 gemeenten NHN in 2010
1. Feiten en cijfers	36	26	19	15
2. Voorzieningenniveau	41	37	29	28
3. Beleid	36	23	11	14
4. Informatie en advies	41	32	32	34
5. Participatie	26	23	21	21
Totaal	180	141	112	112
6. Thuiswonende mensen met dementie	36	20	0	0
Totaal	216	161	nvt	Nvt

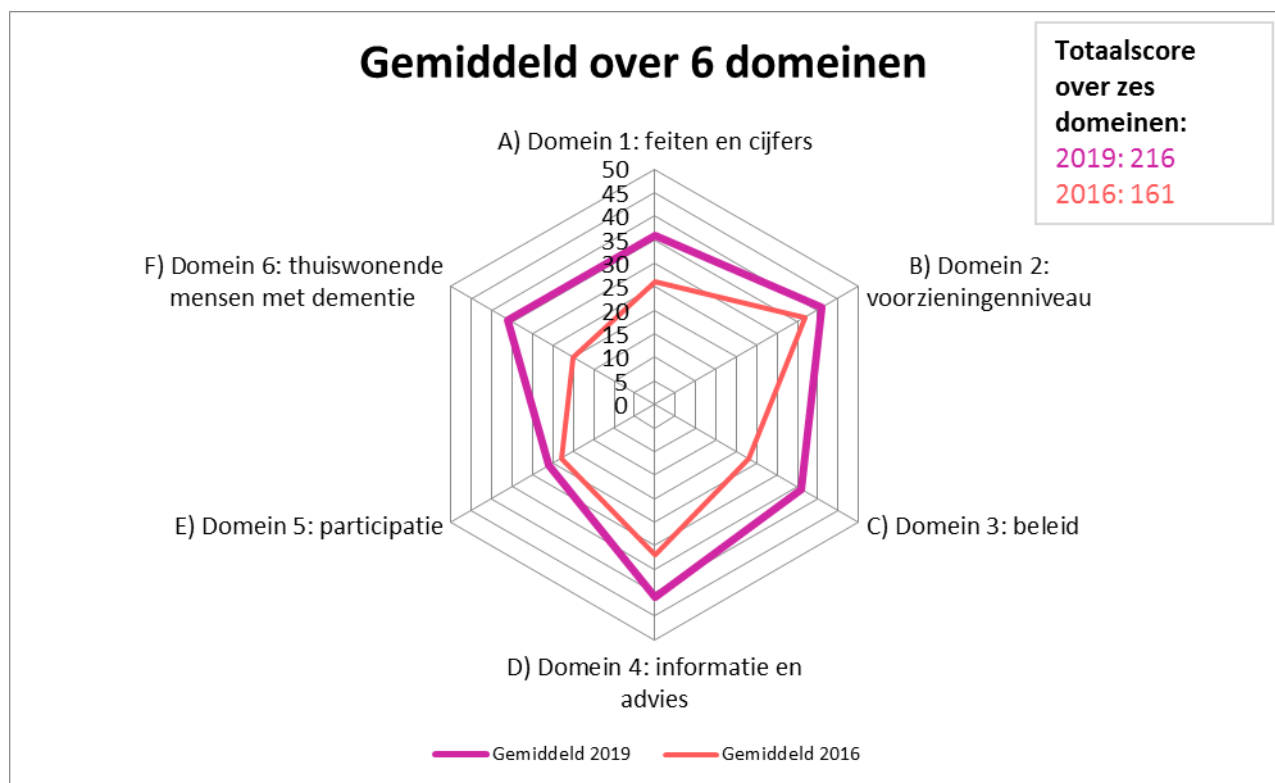
De absolute scores zijn vervolgens inzichtelijk gemaakt in een zogenaamde spinnenwebtabel. In de meest ideale situatie loopt de scorelijn geheel aan de buitenkant van het web.

In onderstaande tabel zijn de allereerst de gemiddelde gegevens van de 14 gemeenten over vijf domeinen over 2010 (groene dunne stippellijn), 2013 (blauwe dikke stippellijn), 2016 (rode lijn) en 2019 (dikke lila lijn) weergegeven. Hierdoor is te zien hoe de gemeenten zich in de afgelopen negen jaar hebben ontwikkeld op dementiegebied.

Uit voorgaande spin blijkt dat de gemiddelde score in 2019 16% hoger ligt dan in 2016, 2013 en 2010. Het meest duidelijk is dit op de domeinen Beleid (26%), Feiten en cijfers en Informatie en advies. De domeinen Participatie en Voorzieningenniveau scoren in 2019 ook beter dan in 2016 maar minder sterk.

Omdat er in 2016 een zesde domein bijgekomen is laten we hieronder zien hoe de 14 gemeenten scoren over zes domeinen. De rode lijn geeft 2016 weer en de lila lijn 2019.

Ook hier doen de 14 gemeenten het gemiddeld genomen 18% beter dan in 2016. De sterkste vooruitgang is te zien op de vier domeinen Thuis wonen met dementie (32%), Beleid, Feiten en cijfers en Informatie en Advies. De domeinen Voorzieningenniveau en Participatie doen het wel beter maar in mindere mate.

2.2 Totaalscore per gemeenten

De scores van de afzonderlijke gemeenten over alle vijf domeinen zijn vervolgens bij elkaar opgeteld waarbij alle domeinen even zwaar meetellen. Dat leidt tot eenzelfde vergelijkende lijst van de 14 gemeenten over 2016, 2013 en 2010. Zie hiervoor bladzijde 12 en 13.

Op bladzijde 14 staat het overzicht van de totaalscores per gemeente per editie van de Monitor; ze zijn per regio alfabetisch gerangschikt.

Voor 2016 in eenzelfde vergelijkende ranglijst gemaakt over zes domeinen; zie hiervoor bladzijde 15. Op bladzijde 16 staat overzicht van de totaalscores per gemeente per editie van de Monitor; ze zijn per regio alfabetisch gerangschikt.

Resultaten over vijf domeinen (bladzijde 12 en 13)

Totaal vielen er over vijf domeinen maximaal 250 punten te behalen (maximaal 50 punten per domein).

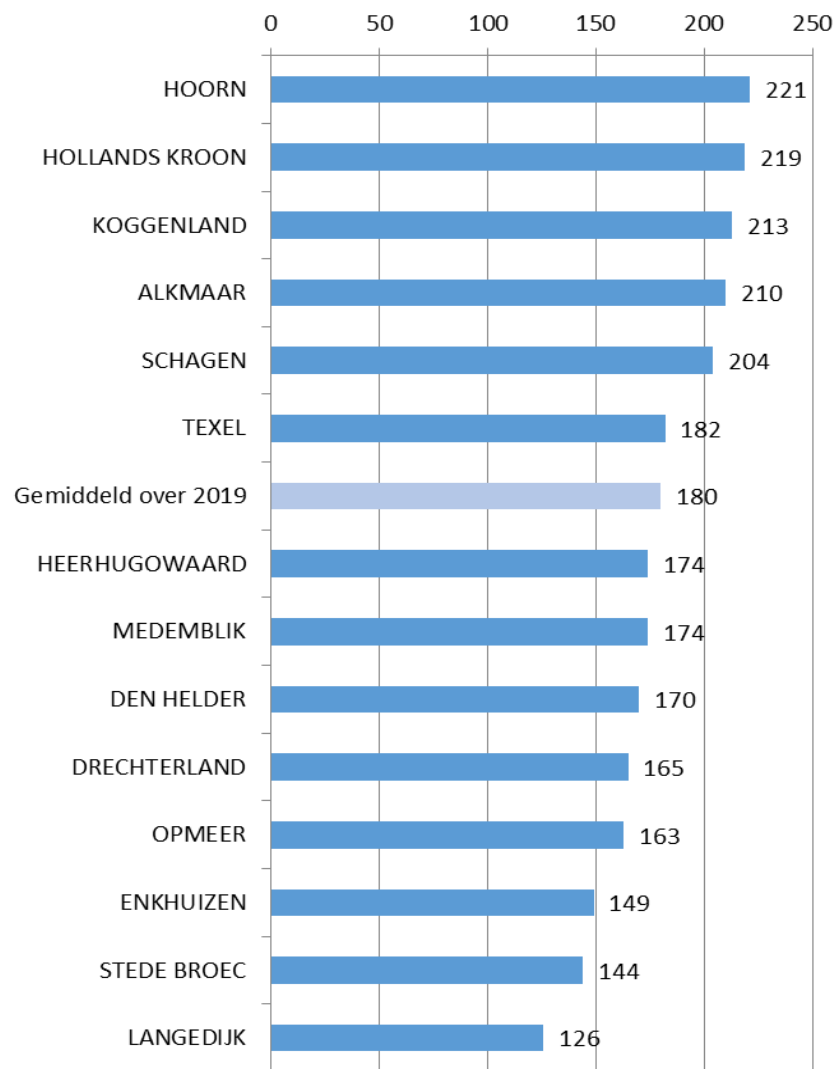
In 2019 is er gemiddeld over de 14 gemeenten een mooie stap voorwaarts gezet op het gebied van dementie (16%; 180 punten in 2019 en 140 punten in 2016).

Omgerekend naar een rapportcijfer betekent die score van 180 punten in 2019 een ruime voldoende: een 7.2 en dat is de eerste keer dat de gevarenzone is verlaten. Het gemiddelde rapportcijfer van de gemeenten in 2010 was namelijk een flinke onvoldoende: 4.3. In 2013 was dit ietsjes opgetrokken tot 4.6 en in 2016 werd het gemiddelde rapportcijfer flink verhoogd naar 5.4, maar dat was nog steeds onvoldoende.

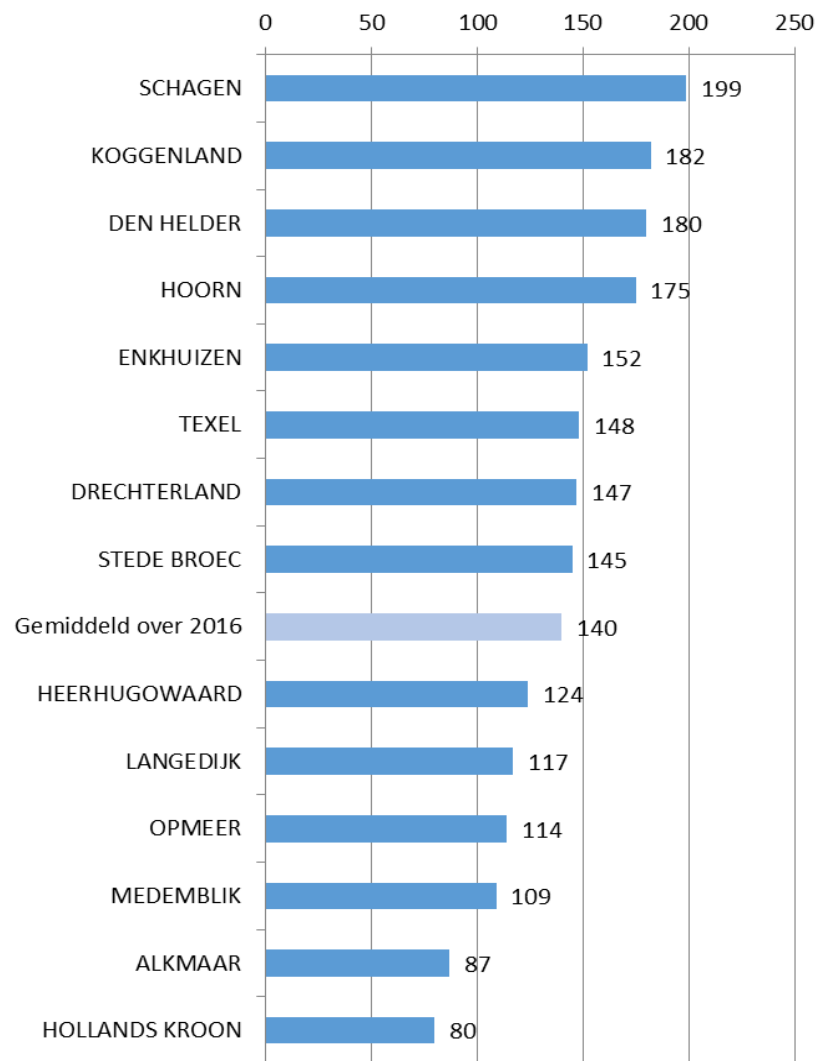
De grens voor een onvoldoende ligt bij 137 punten en dat betekent dat in 2019 maar 1 van de 14 gemeenten een onvoldoende scoort en de rest behaalt een (ruime) voldoende. In 2016 waren dat nog zes gemeenten.

In 2019 heeft een aantal gemeenten een spectaculaire sprong gemaakt; Hollands Kroon en Alkmaar zijn van de twee laatste plaatsen in 2016 en naar respectievelijk nummer twee en vier in de lijst van 2019 geklommen. Drie gemeenten doen het in 2019 ietsje slechter dan in 2016 maar de overige 11 gemeenten zijn flink gestegen in hun totaalscore over vijf domeinen.

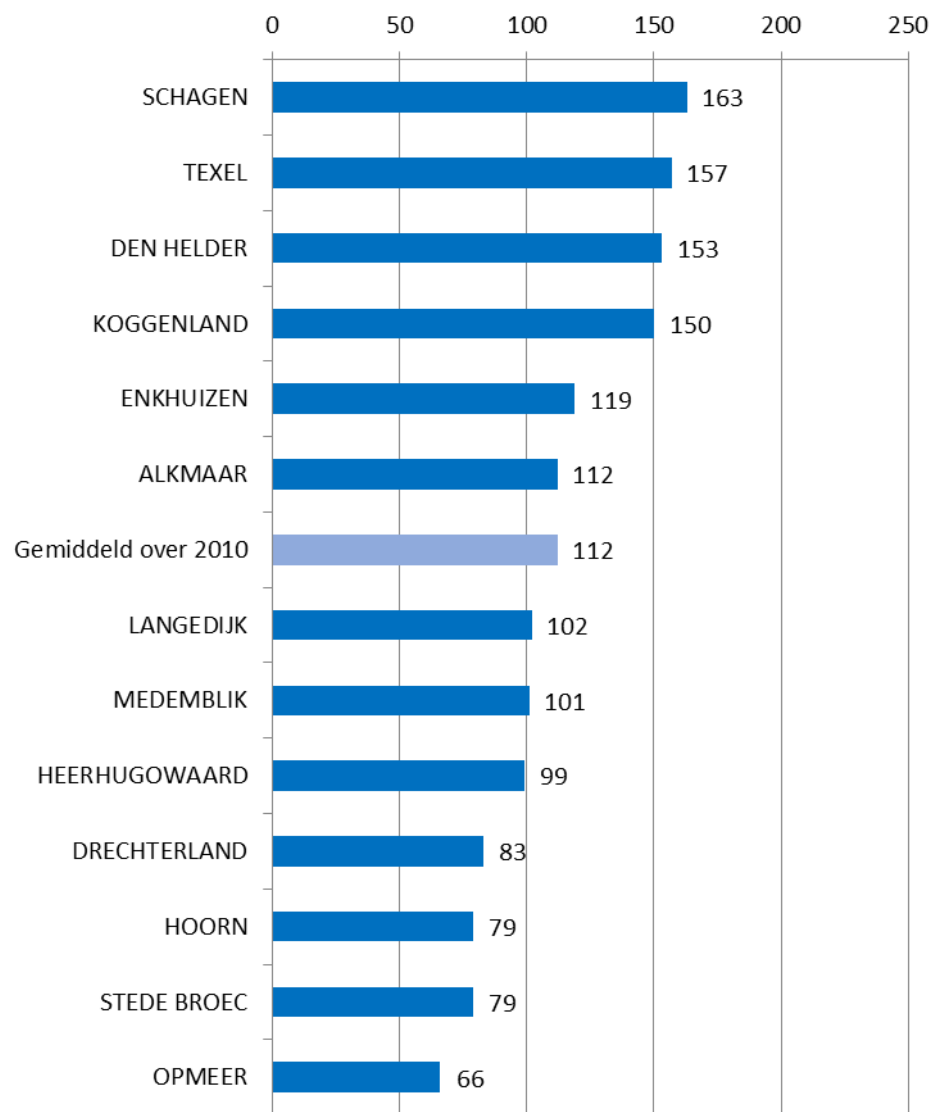
5 DOMEINEN 2019

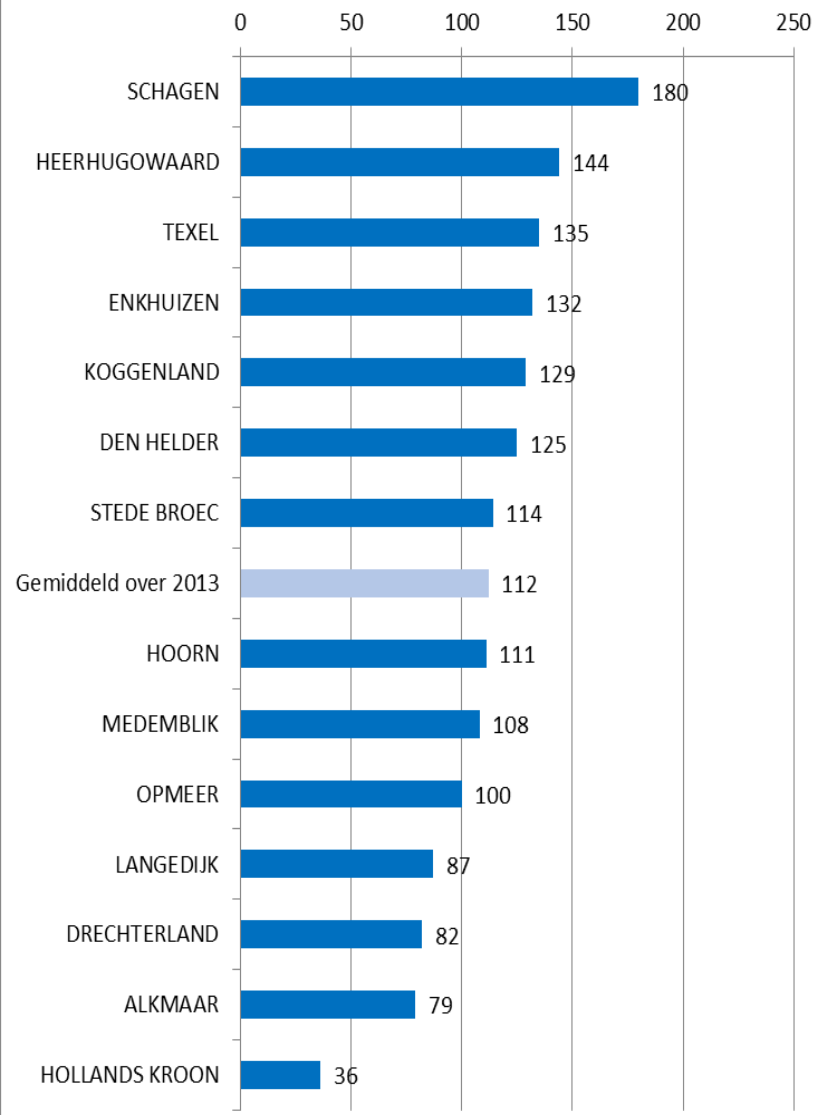
5 DOMEINEN 2016

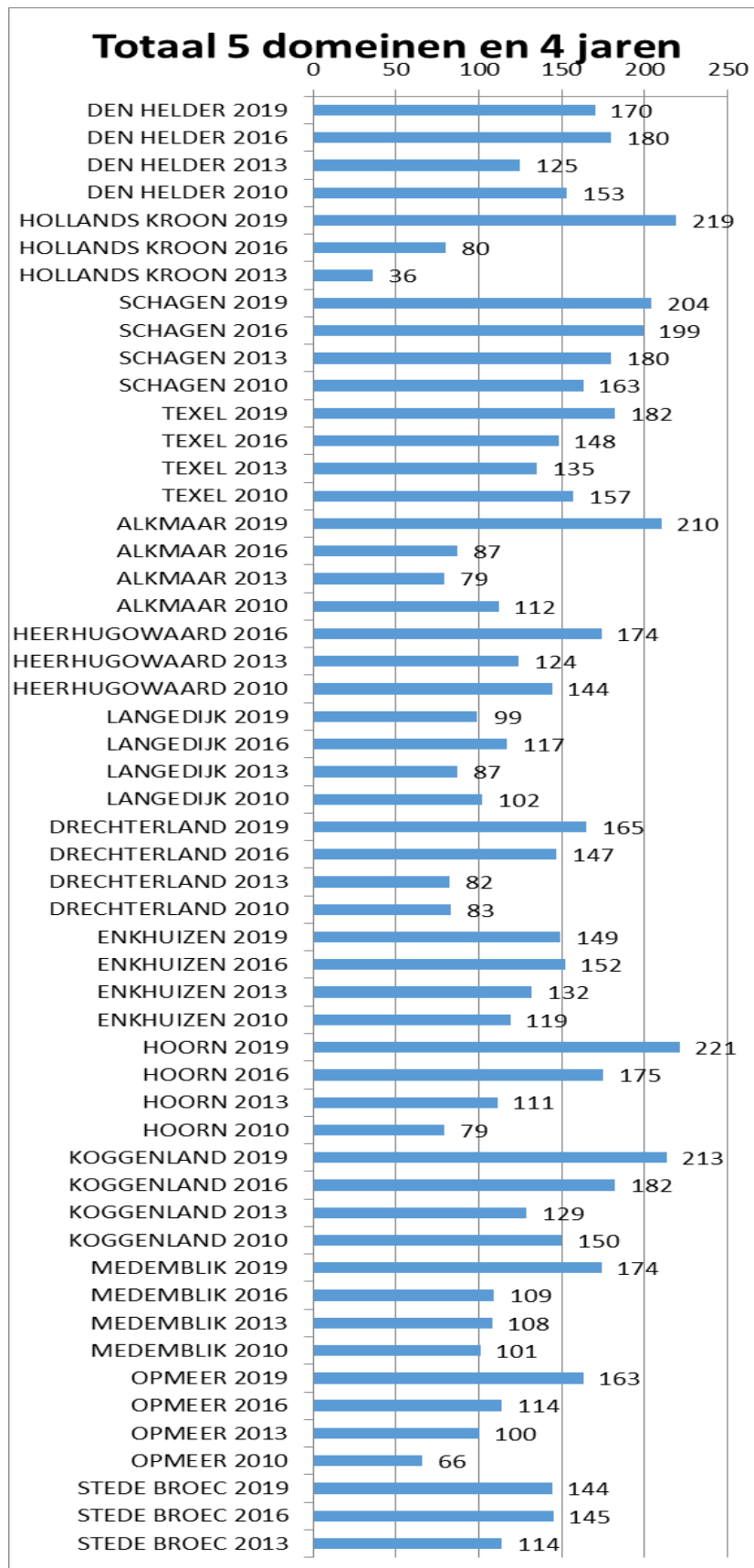

5 domeinen 2010

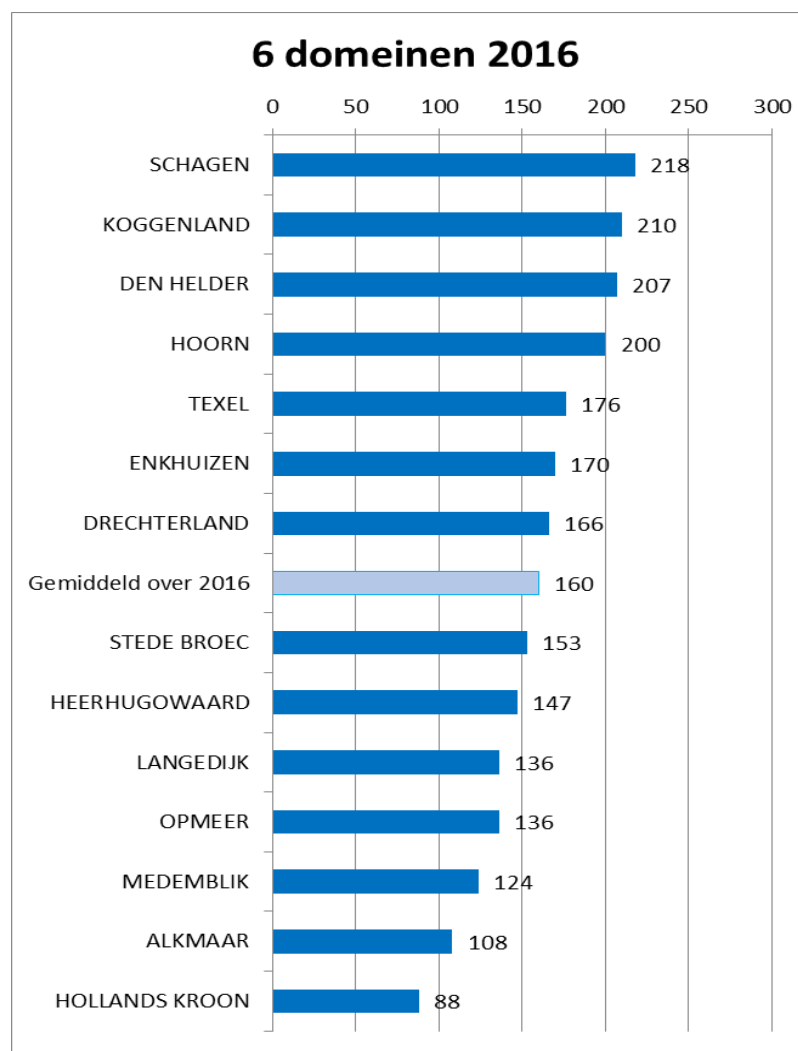
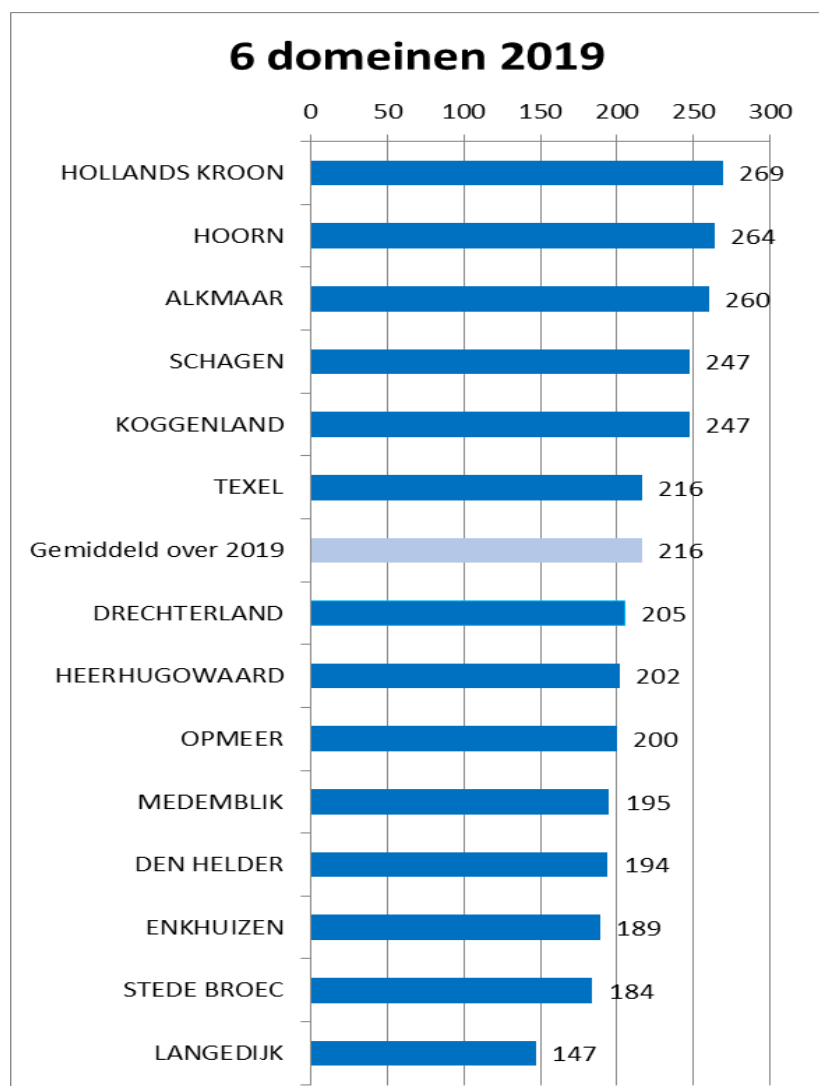
5 domeinen 2013

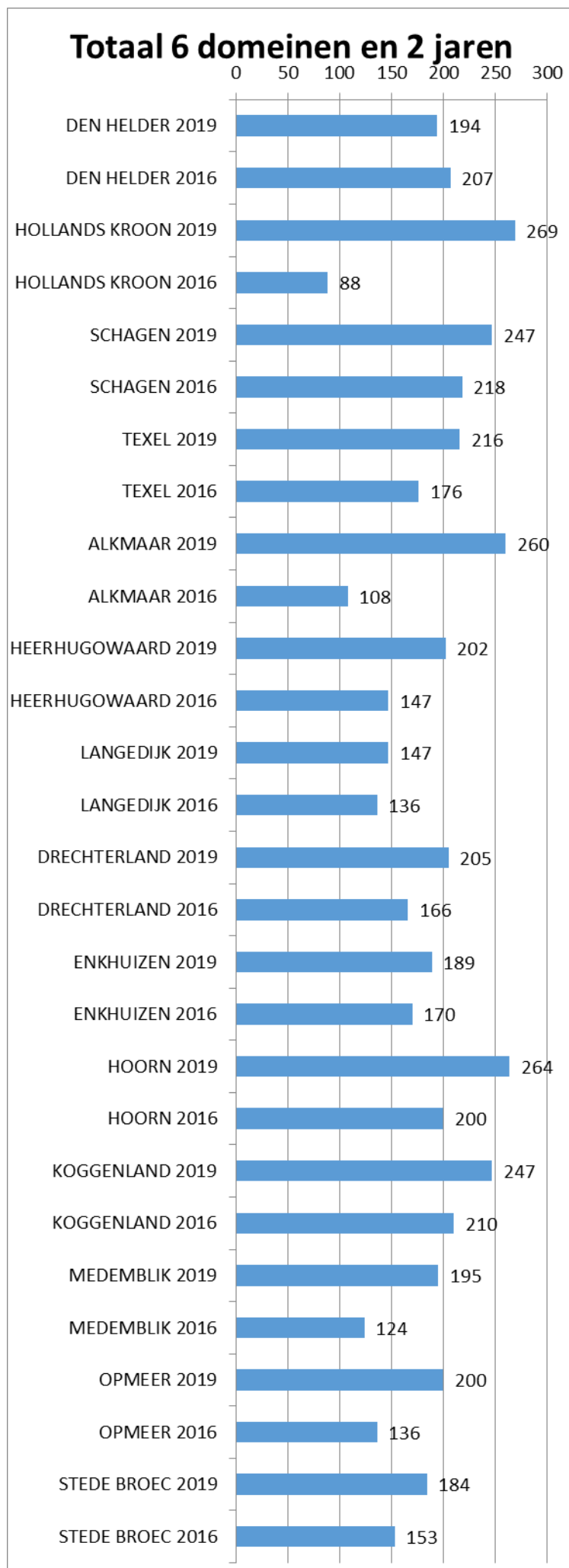

Resultaten over 6 domeinen

Totaal vielen er over zes domeinen maximaal 300 punten te behalen (maximaal 50 punten per domein). Hieronder is te zien wat dat betekent voor de vergelijkende lijst van de 14 gemeenten in 2019 en 2016. In 2013 en 2010 was het zesde domein nog geen onderdeel van de Monitor.

In de voorgaande vergelijkende lijst is te zien dat er in 2019 over zes domeinen gemiddeld over de 14 gemeenten ook eenzelfde mooie stap voorwaarts gezet op het gebied van dementie (19%; 216 punten in 2019 en 160 punten in 2016).

Omgerekend naar een rapportcijfer betekent die score van 216 punten in 2019 een ruime voldoende: een 7.2. Het gemiddelde rapportcijfer van de gemeenten in 2016 was namelijk een onvoldoende: 5.3.

De grens voor een onvoldoende ligt bij 163 punten en dat betekent dat in 2019 maar 1 van de 14 gemeenten een onvoldoende scoort en de rest behaalt een (ruime) voldoende. In 2016 waren dat nog zeven gemeenten.

Ook bij zes domeinen heeft in 2019 een aantal gemeenten een spectaculaire sprong gemaakt; Hollands Kroon en Alkmaar zijn van de twee laatste plaatsen in 2016 en naar respectievelijk nummer één en drie in de lijst van 2019 geklommen.

In 2019 doen alle 14 gemeenten het in 2019 beter dan in 2016.

2.3 Scores per domein

In paragraaf 2.3.1 tot en met 2.3.6 zijn per domein inzichtelijk gemaakt:

1. Een grafiek over 2019 waarin een onderlinge vergelijking is gemaakt tussen de 14 verschillende gemeenten.
2. Een grafiek waarin per gemeente de scores over 2010, 2013, 2016 en 2019 te zien zijn.

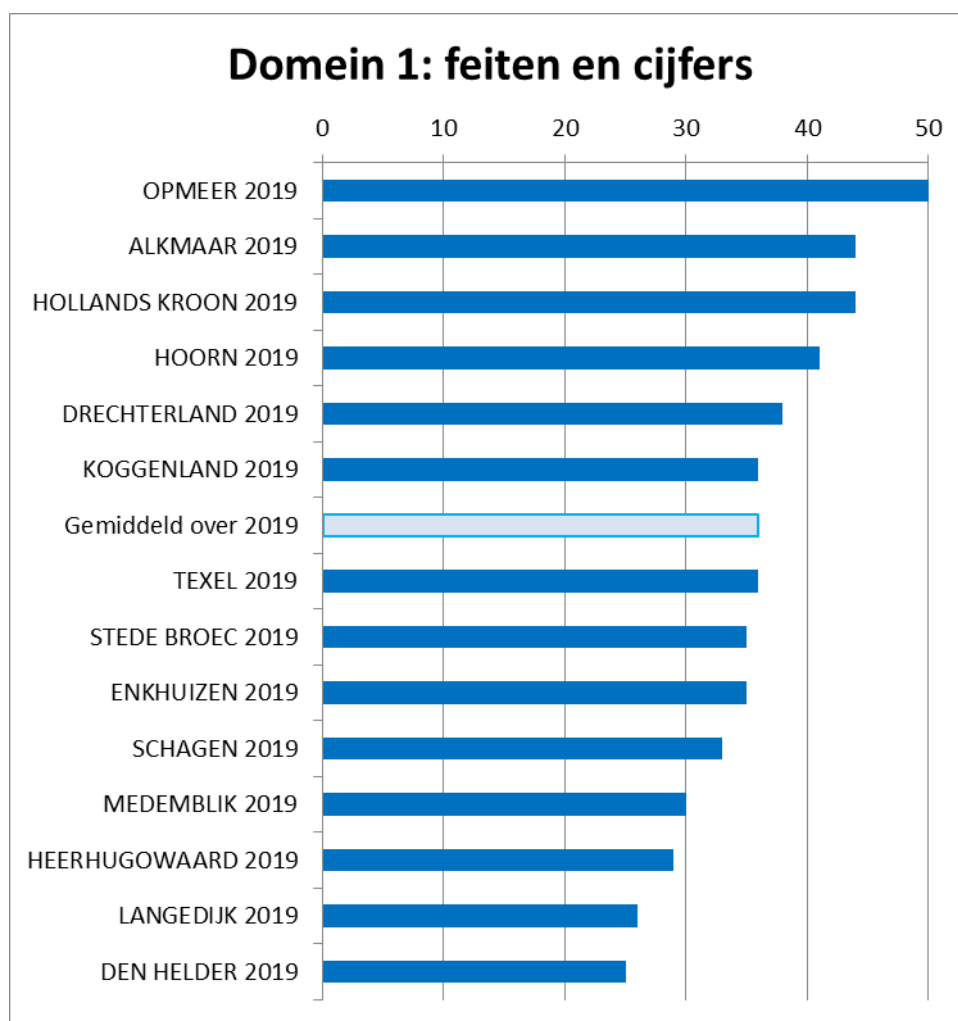
Het is goed om bij het bekijken van de grafieken te bedenken dat het behalen van 27 punten een onvoldoende betekent (rapportcijfer 5,4) en dat 28 punten een voldoende (rapportcijfer 5.6) oplevert. De vragen per domein zijn terug te zien in bijlage 1.

In paragraaf 2.3.7 staan de resultaten van de zes open vragen.

2.3.1 Domein Feiten en cijfers

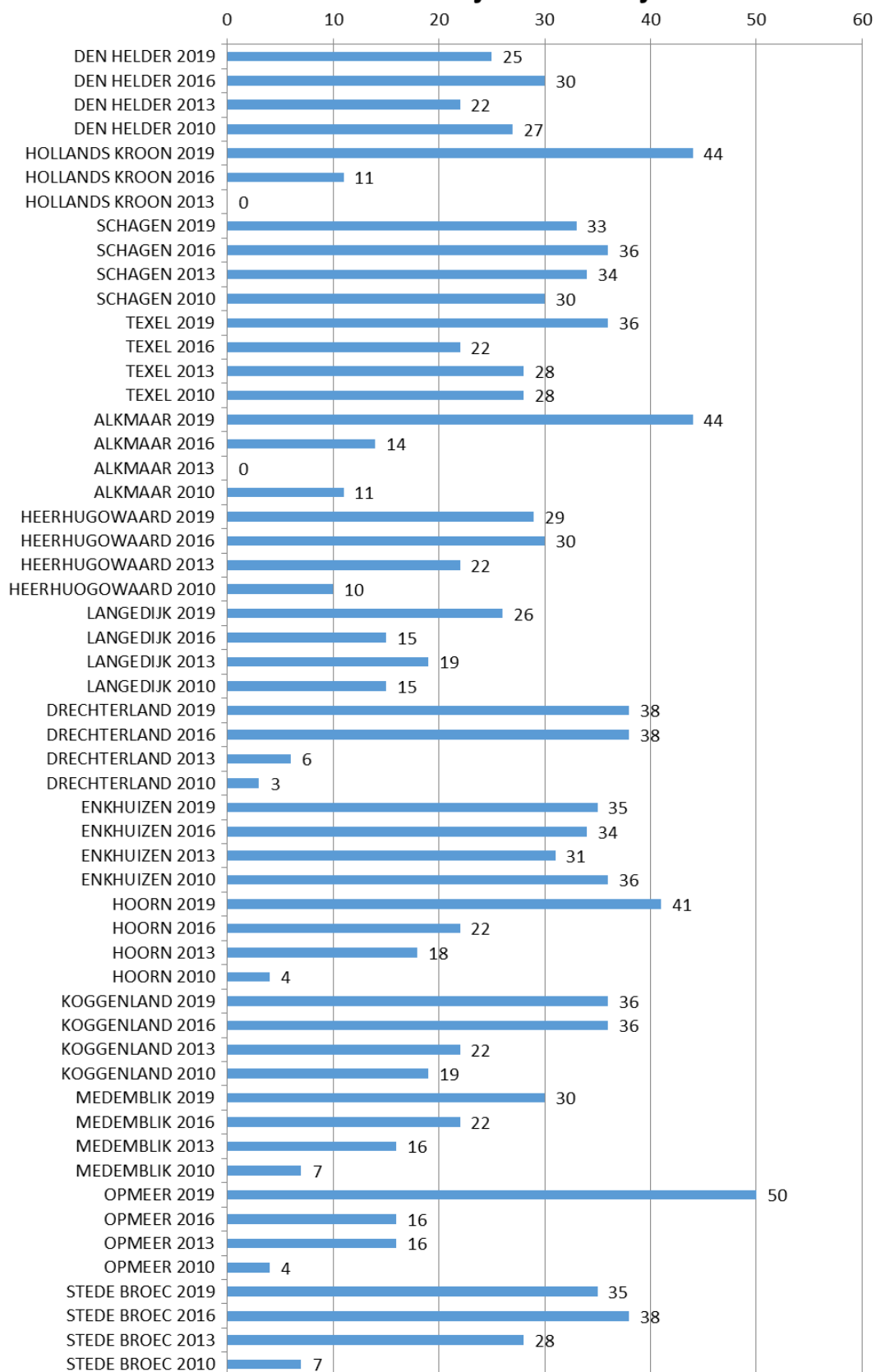
Bij het thema ‘feiten en cijfers’ gaat het om het inzicht dat de gemeente (op beleidsniveau) heeft in het aantal inwoners met dementie en het aantal daarbij betrokken mantelzorgers en ondersteuning door gemeente en organisaties.

Uit de volgende grafiek blijkt dat de 14 gemeenten gemiddeld op dit domein 20% beter scoren dan in 2016. Opmeer behaalt hier zelfs het maximale aantal punten van 50.

Domein	Gemiddelde score alle 14 gemeenten NHN in 2019	Gemiddelde score alle 14 gemeenten NHN in 2016	Gemiddelde score alle 14 gemeenten NHN in 2013	Gemiddelde score alle 14 gemeenten NHN in 2010
1. Feiten en cijfers	36	26	19	15

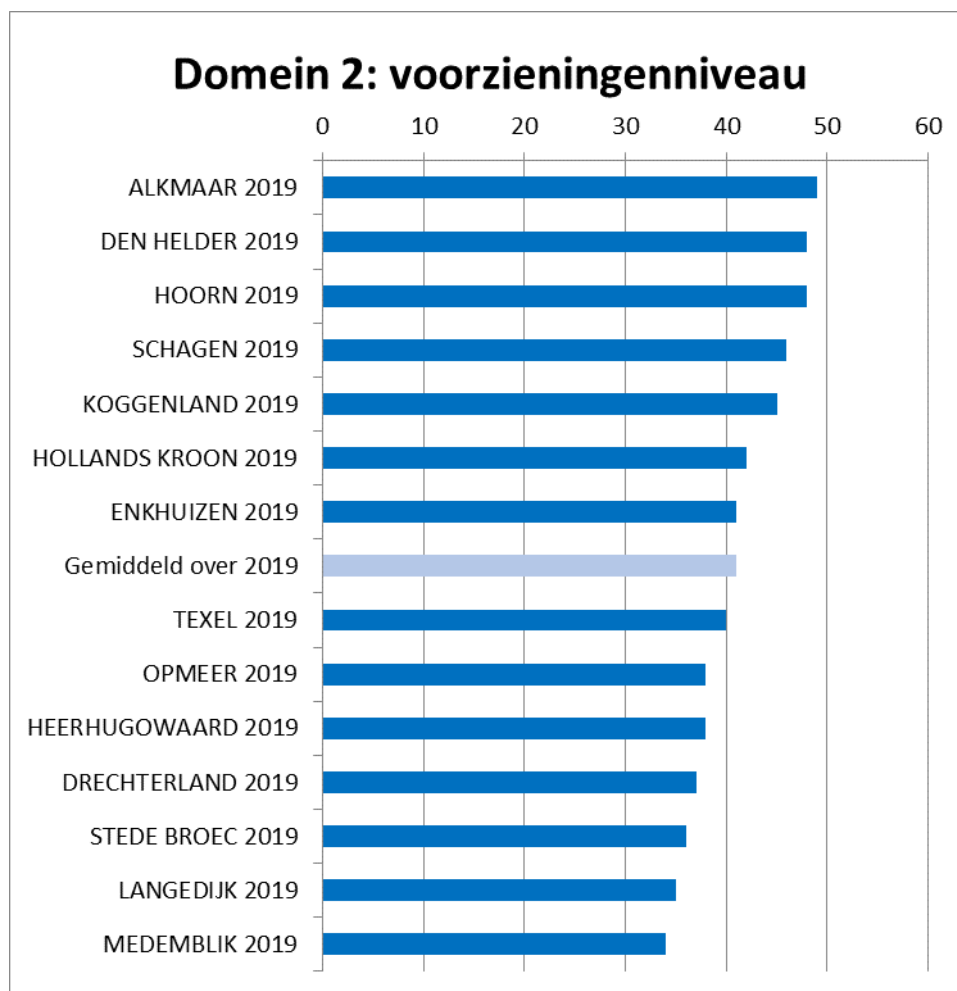
Domein 1: feiten en cijfers over 4 jaren

2.3.2 Domein Voorzieningsniveau

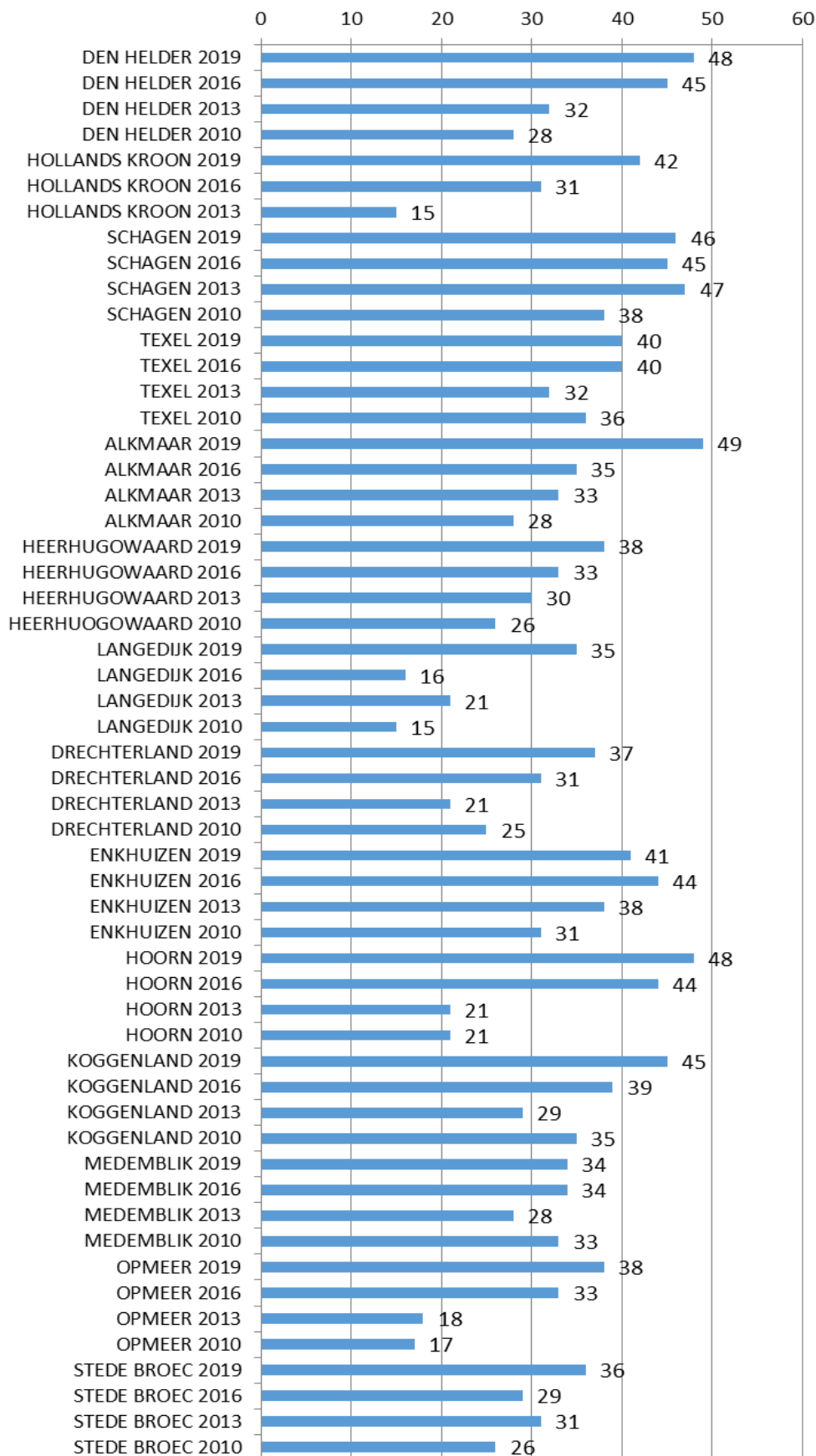
Het thema Voorzieningsniveau geeft inzicht in de mate waarin gemeenten ondersteuning hebben geregeld voor mensen met dementie en hun mantelzorgers.

Uit de volgende grafiek blijkt dat de 14 gemeenten gemiddeld op dit domein 8% beter scoren dan in 2016. Alle gemeenten behalen een ruim voldoende.

Domein	Gemiddelde score alle 14 gemeenten NHN in 2019	Gemiddelde score alle 14 gemeenten NHN in 2016	Gemiddelde score alle 14 gemeenten NHN in 2013	Gemiddelde score alle 14 gemeenten NHN in 2010
2. Voorzieningsniveau	41	37	29	28

Domein 2: voorzieningenniveau over 4 jaren

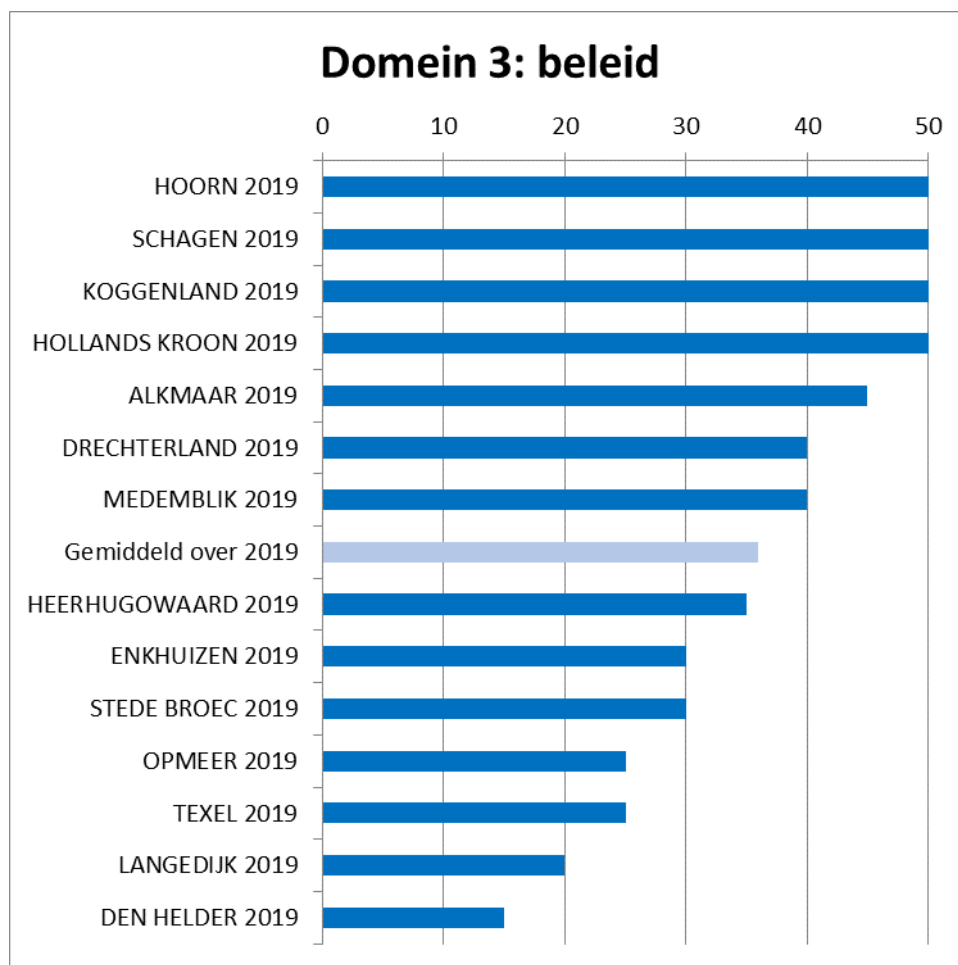

2.3.3 Domein Beleid

Er is onderzocht of en in hoeverre gemeenten expliciet dementie als onderwerp of thema in hun beleidsnotities hebben benoemd (bijvoorbeeld het Wmo-beleid, het vrijwilligersbeleid, het mantelzorgbeleid, het gezondheidsbeleid of het ouderenbeleid). Als er een aparte korte notitie over dementie is geformuleerd leverde dit ook een positieve score op.

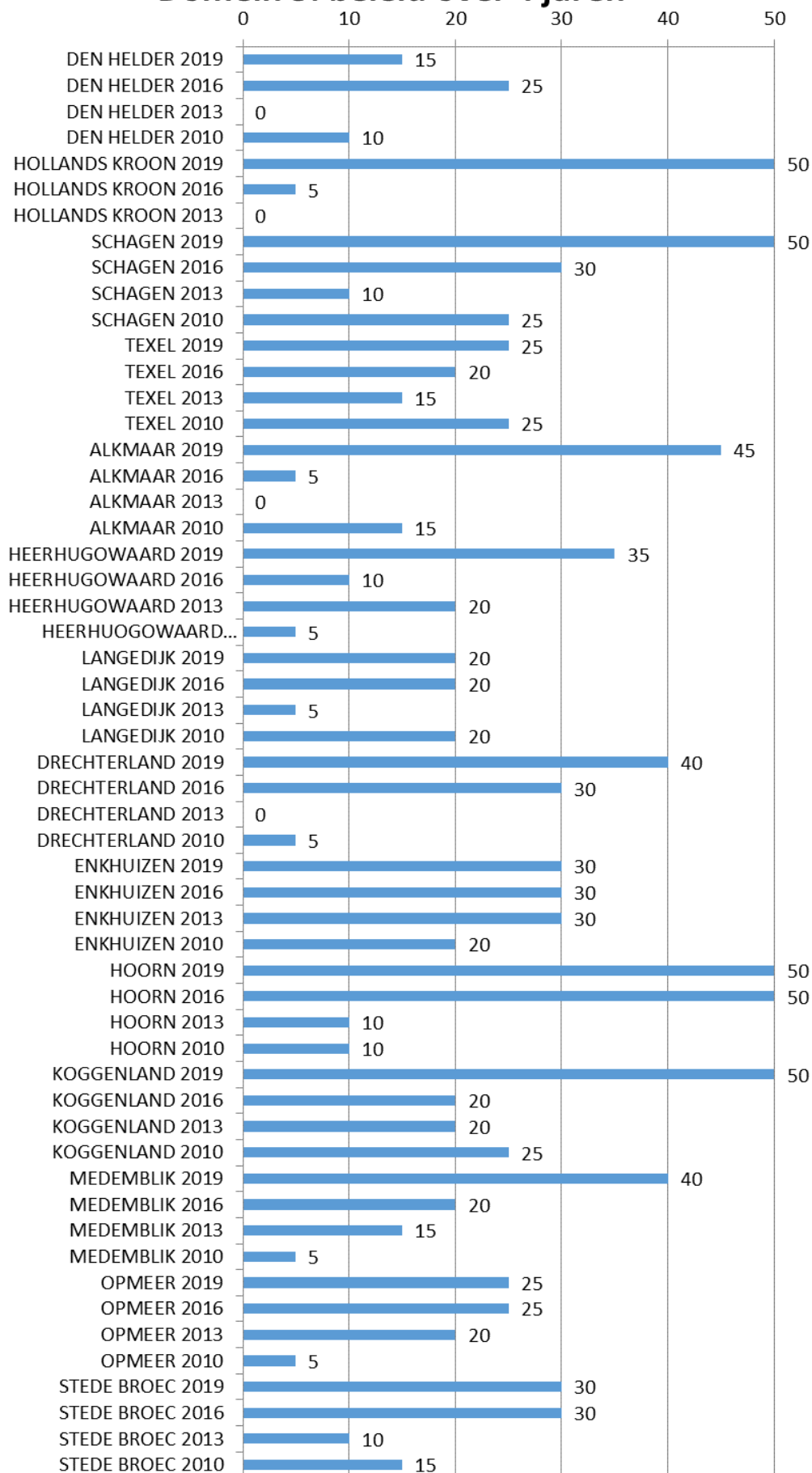
De meeste gemeenten voeren geen apart beleid meer voor doelgroepen. Dementie wordt gezien als één van de vele ouderdomsziekten. Mensen met dementie worden veelal gerekend tot de brede doelgroep (kwetsbare) ouderen.

Er is in 2019 gemiddeld 26% hoger gescoord op dit domein dan in 2016. Vier gemeenten behalen de maximale score.

Domein	Gemiddelde score alle 14 gemeenten NHN in 2019	Gemiddelde score alle 14 gemeenten NHN in 2016	Gemiddelde score alle 14 gemeenten NHN in 2013	Gemiddelde score alle 14 gemeenten NHN in 2010
3. Beleid	36	23	11	14

Domein 3: beleid over 4 jaren

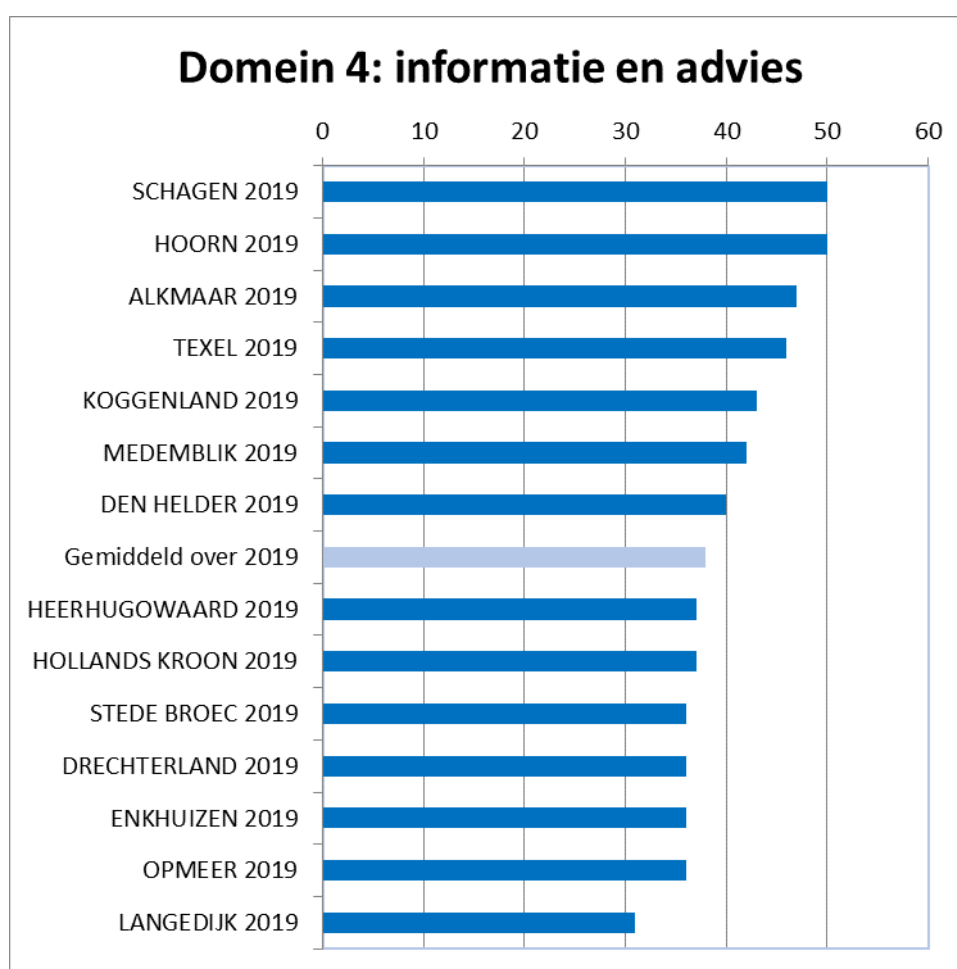

2.3.4 Domein Informatie en advies

Onderzocht is hoe gemeenten invulling geven aan het voormalige Wmo-prestatieveld ‘informatie en advies’, en dan specifiek ten aanzien van mensen met dementie en hun mantelzorgers.

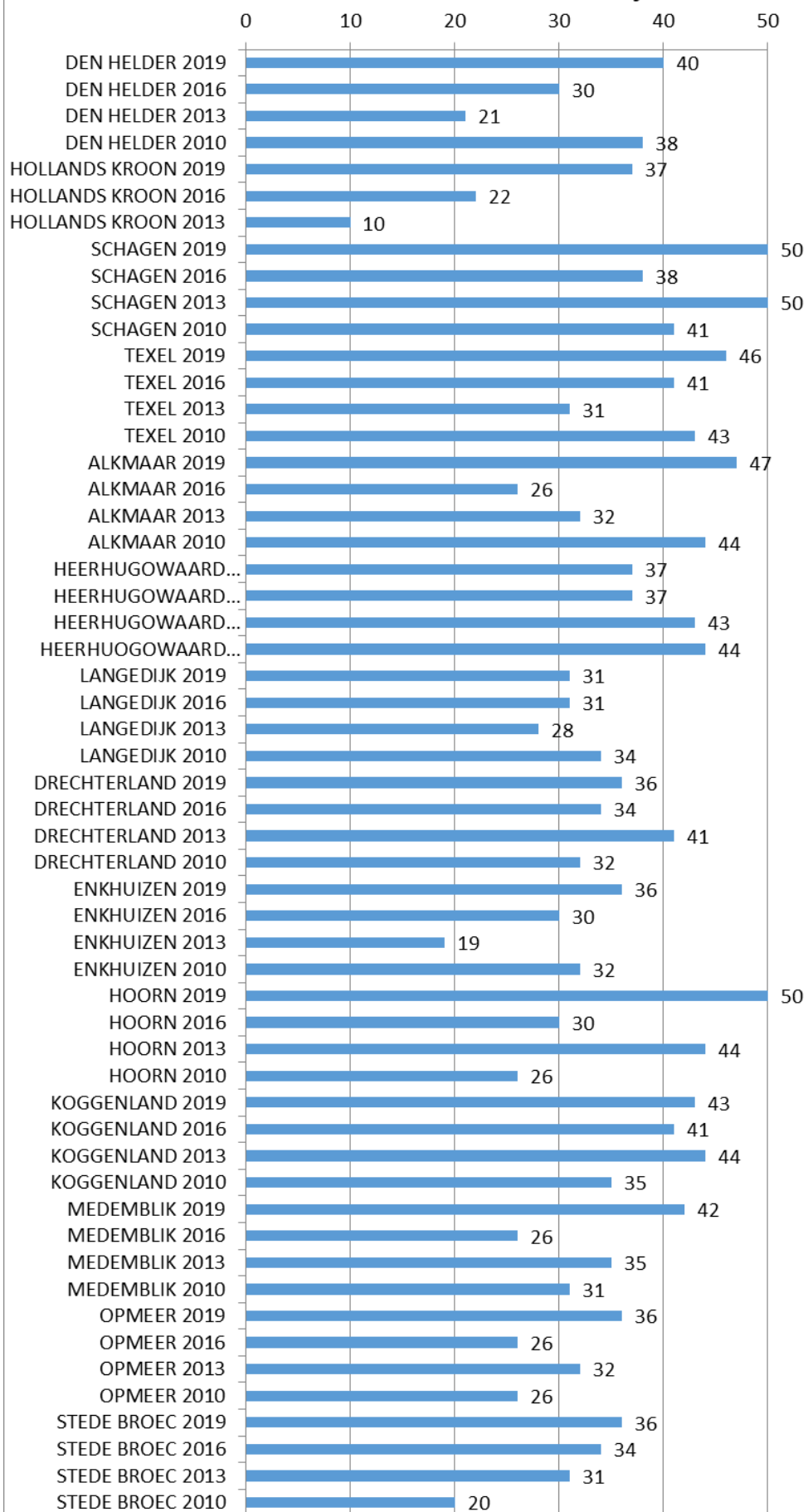
In de vragen van dit domein wordt gesproken over het Wmo-loket; in sommige gemeenten is er echter geen sprake meer van een Wmo-loket omdat het (deels) is opgegaan in een Sociaal Wijkteam of een vergelijkbare toegang tot de Wmo-voorzieningen. Het gaat in dit domein om de medewerkers die het aanspreekpunt/toegang zijn voor burgers met ondersteuningsvragen op het gebied van dementie.

Uit de volgende grafiek blijkt dat de 14 gemeenten gemiddeld op dit domein 18% beter scoren dan in 2016. Alle 14 gemeenten behalen een voldoende en twee gemeenten behalen de maximale score.

Domein	Gemiddelde score alle 14 gemeenten NHN in 2019	Gemiddelde score alle 14 gemeenten NHN in 2016	Gemiddelde score alle 14 gemeenten NHN in 2013	Gemiddelde score alle 14 gemeenten NHN in 2010
4. Informatie en advies	41	32	32	34

Domein 4: informatie en advies over 4 jaren

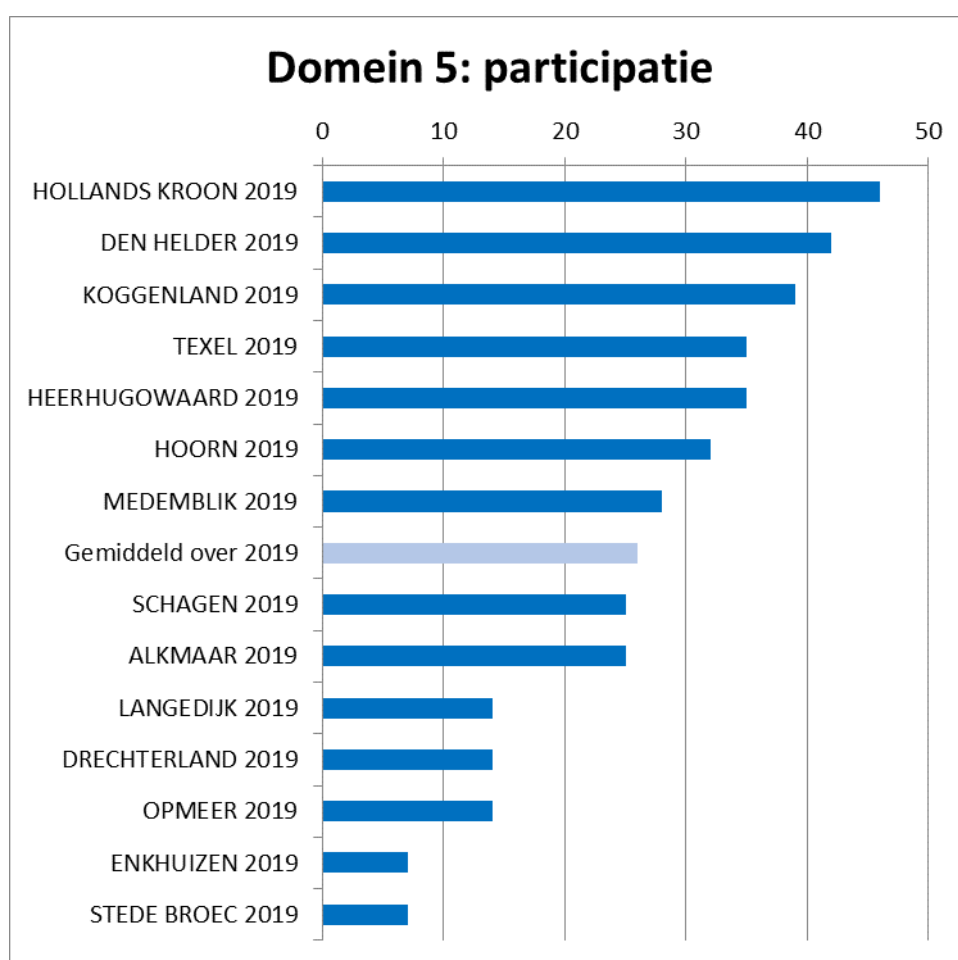

2.3.5 Domein Participatie

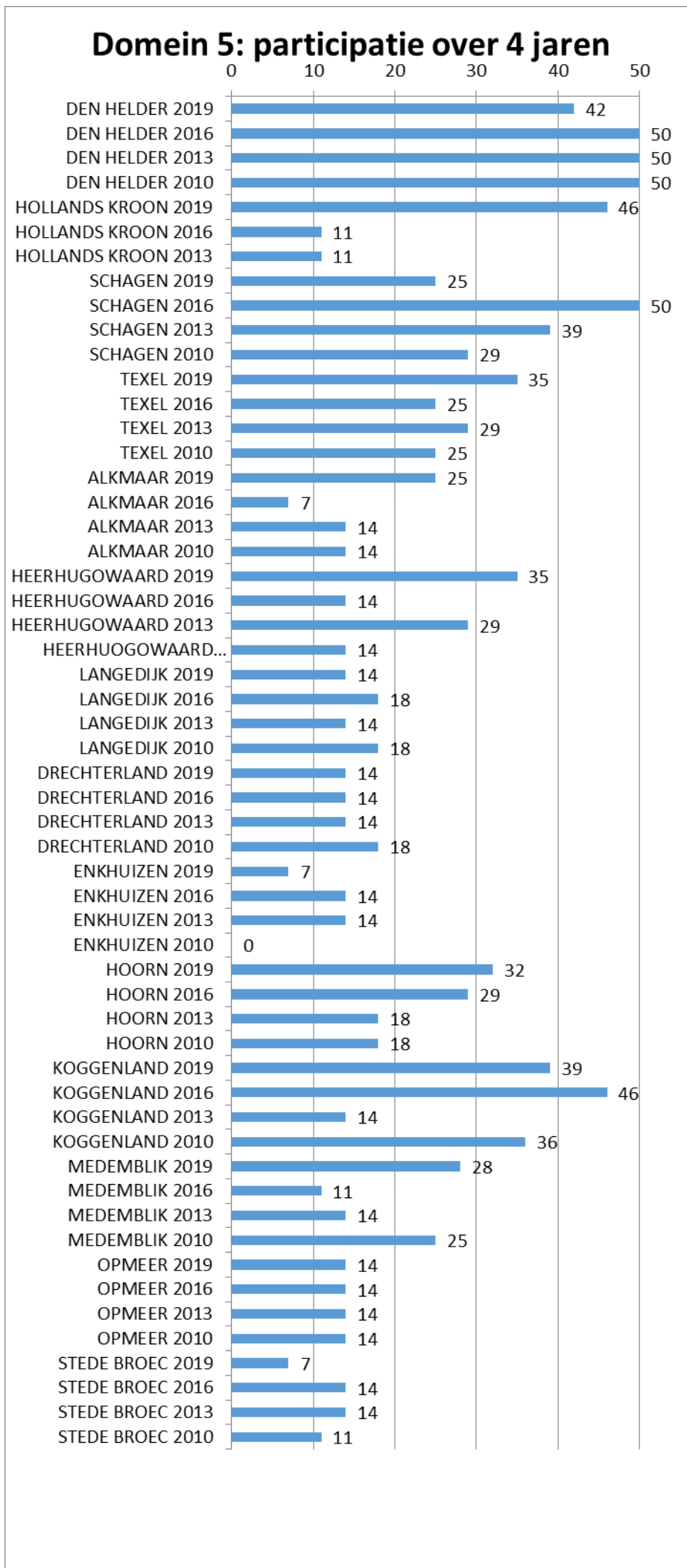
Zijn mensen met dementie of hun mantelzorgers vertegenwoordigd in medezeggenschapsorganen binnen de gemeente? En in hoeverre zoekt de gemeente zelf de samenwerking en het overleg met hen op? Dit komt aan de orde binnen het domein 'participatie'.

In vraag 2 wordt gesproken over Wmo-adviesraad; deze raad is vaak niet meer als zodanig actief omdat er inmiddels een omvorming naar een Adviesraad Sociaal Domein of iets vergelijkbaars heeft plaats gevonden.

Uit de volgende grafiek blijkt dat de 14 gemeenten gemiddeld op dit domein 6% beter scoren dan in 2016 maar dat het gemiddelde wel onvoldoende scoort. Zeven gemeenten behalen een (ruime) onvoldoende voldoende.

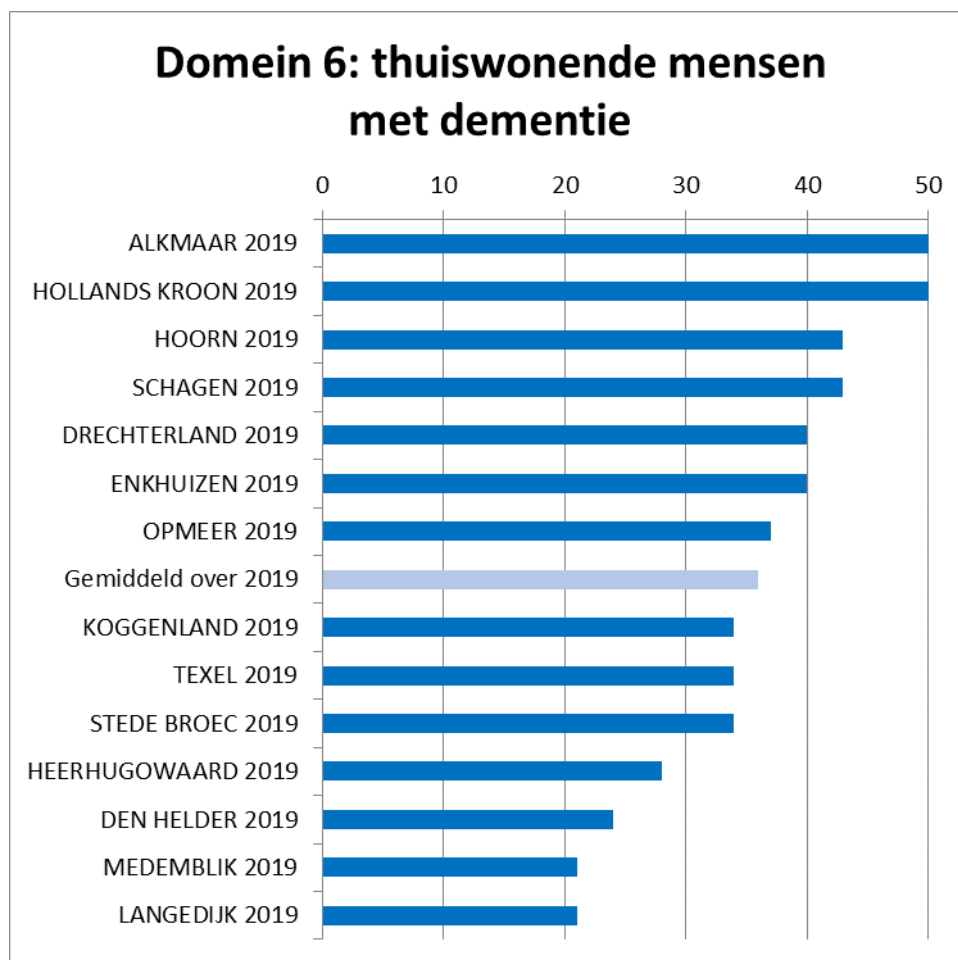
Domein	Gemiddelde score alle 14 gemeenten NHN in 2019	Gemiddelde score alle 14 gemeenten NHN in 2016	Gemiddelde score alle 14 gemeenten NHN in 2013	Gemiddelde score alle 14 gemeenten NHN in 2010
5. Participatie	26	23	21	21

2.3.6 Domein Thuiswonende mensen met dementie

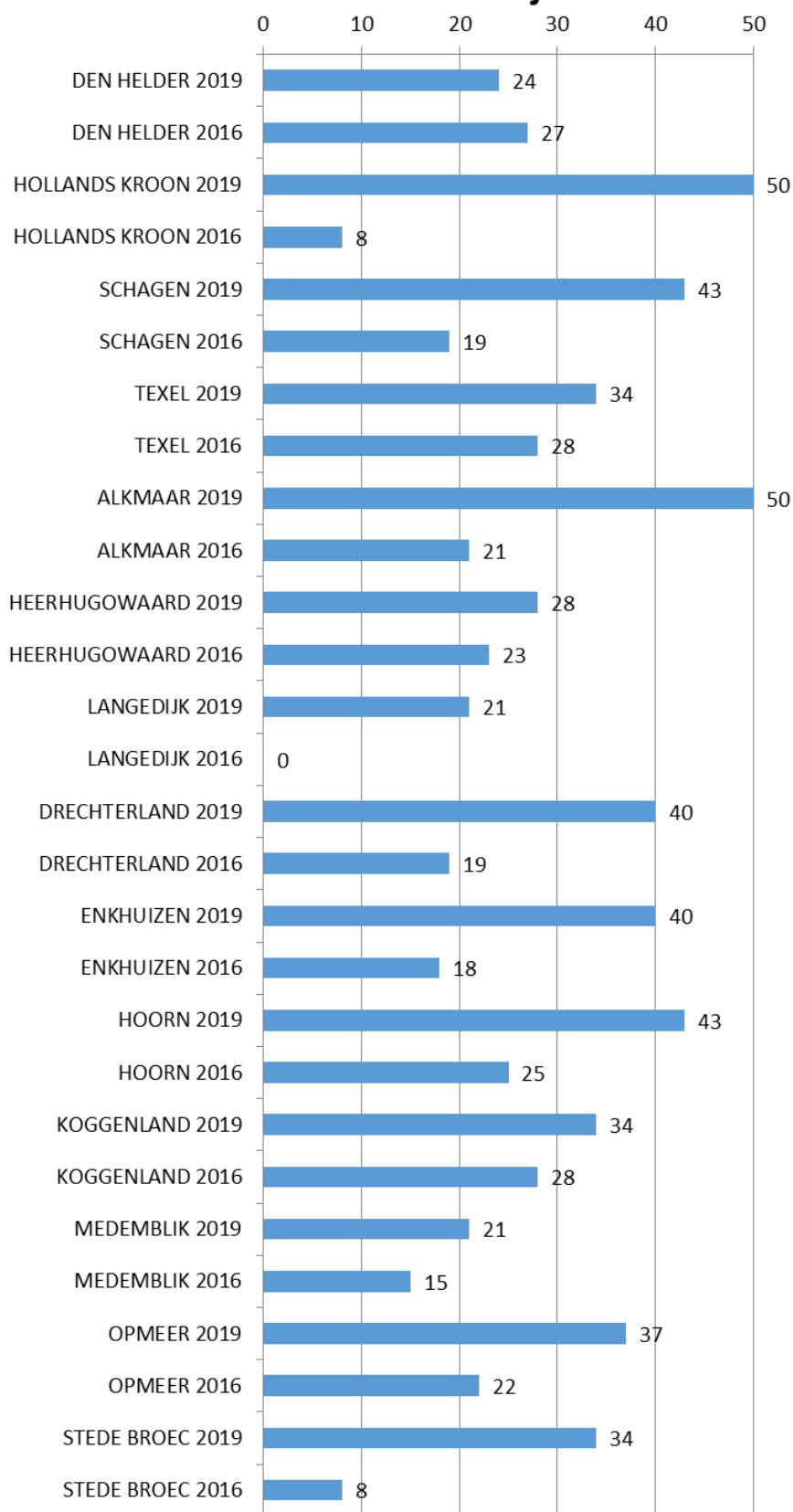
Bij het thema 'thuiswonende mensen met dementie' komen de vragen voornamelijk voort uit de transitie in de WMO met ingang van 2015 en zijn (deels) gebaseerd op de open vragen uit de dementie monitor van 2015.

Uit de volgende grafiek blijkt dat de 14 gemeenten gemiddeld op dit domein 32% beter scoren dan in 2016. Twee gemeenten behalen de maximale score en drie gemeenten komen op een onvoldoende uit.

Domein	Gemiddelde score alle 14 gemeenten NHN in 2019	Gemiddelde score alle 14 gemeenten NHN in 2016	Gemiddelde score alle 14 gemeenten NHN in 2013	Gemiddelde score alle 14 gemeenten NHN in 2010
6. Thuiswonende mensen met dementie	36	20	0	0

Domein 6: thuiswonende mensen met dementie over 2 jaren

2.3.7 Open vragen

Ook in 2019 is er een aantal open vragen aan de Monitor toegevoegd. Het ging om de volgende vragen en de antwoorden en resultaten daarop.

Wat heeft u met de aanbevelingen uit de Dementie Monitor 2016 gedaan?

79% van de gemeenten heeft de aanbevelingen uit de Dementie Monitor 2016 gebruikt om aan de slag te gaan met het ontwerp dementie. Dit kan zijn in de vorm van een startnotitie, Plan van Aanpak dementie, een Uitvoeringsprogramma en/of het vrijmaken van budget. 21% heeft niets gedaan met de aanbevelingen.

Er zijn zes gemeenten die inmiddels de sticker en het certificaat Samen Dementievriendelijk hebben ontvangen van de landelijke campagne Samen Dementievriendelijk: Den Helder, Schagen, Alkmaar, Hoorn, Medemblik en Koggenland. De gemeenten Hollands Kroon en Drechterland zijn hier nog hard mee bezig en krijgen de sticker en het certificaat waarschijnlijk in 2020.

Waar is de gemeente trots op in de gemeentelijke ondersteuning en zorg voor mensen met dementie en hun naasten?

65% van de gemeenten is het meest trots op de lokale samenwerking van organisaties die zich inzetten voor mensen met dementie en hun naasten en de korte lijntjes die daardoor zijn ontstaan. 36% is blij met nieuwe activiteiten die zijn opgestart door de aandacht voor dementie: dementievriendelijk stemmen, het voor het eerst organiseren van een Alzheimer Café en meer inzet door vrijwilligers en bewoners voor mensen met dementie en hun naasten. Ook het feit dat gemeenten het predicaat en de sticker 'Samen Dementievriendelijk' hebben verkregen, wordt door drie gemeenten genoemd.

Zijn er binnen de gemeente knelpunten in de ondersteuning en zorg van mensen met dementie en hun naasten?

Twee gemeenten zeggen geen knelpunten te kennen. De overige elf gemeenten ervaren wel één of meerdere knelpunten:

- Onvoldoende mogelijkheden of te weinig gebruik maken van bestaande Respijtzorg (21%)
- Geen goede (digitale) sociale kaart op het gebied van dementie (21%)
- schotten tussen de WMO, ZVW en WLZ waar mensen met dementie en hun naasten vaak de dupe door worden (administratieve onduidelijkheid en rompslomp, financieel nadeel); 21%
- te lange wachttijden bij de indicering en toekenning WMO voorzieningen: 21%

Staat de gemeente open voor een vereenvoudigd proces van vaststelling en toekenning van de benodigde ondersteuning vanuit de WMO voor mensen met dementie (en hun naasten) bij wie de diagnose is vastgesteld, zodat het keukentafelgesprek in principe niet meer wordt ingezet?

- 14% van de gemeenten staat hier niet open voor
- 36% van de gemeenten staat hier eventueel open voor geeft aan dat het een lastige interne discussie is
- 21% van de gemeenten staat hier open voor
- 43% van de gemeenten geeft aan dat het bij hen al gebeurt (al dan niet geformaliseerd; zie hiervoor het voorbeeld in bijlage 3)

Hoe houd je de aandacht voor de ondersteuning en zorg van mensen met dementie en hun naasten vast? Zowel binnen de gemeentelijke organisatie, als binnen de lokale samenleving?

Er worden diverse suggesties gedaan:

- aandacht voor dementie en/of de dementievriendelijke gemeente opnemen in meerjarig beleid (43%)
- beschikbaar budget waardoor de uitvoering van activiteiten mogelijk is (21%)
- een aanjager vanuit de gemeente (de beleidsmedewerker dementie, een wethouder); (21%)
- dementievriendelijk worden en hiervoor een werkgroep van lokale organisaties samenstellen (29%)
- ambtelijke capaciteit vrijmaken (7%)
- raadsambassadeurs dementie aanstellen (14%)

Wat verwacht de gemeente van het Netwerk Dementie Noord-Holland Noord?

De gemeenten geven aan dat wat het Netwerk Dementie nu doet helpt bij het maken en uitvoeren van beleid op het gebied van dementie en ze zouden willen dat dit gehandhaafd blijft:

- het geven van relevante informatie over dementie en de ontwikkelingen daarbinnen (86%)
- het organiseren van thematische bijeenkomsten over dementie; onder andere voor beleidsmedewerkers dementie (64%)
- het delen van goede voorbeelden (57%)
- het meedenken met de gemeente (43%)
- het ondersteunen van de gemeente; onder andere beschikbaar stellen van materialen (29%)
- beschikbaar stellen van een digitale sociale kaart dementie (21%)
- het geven van relevante cijfers (14%)
- het leggen van verbindingen tussen gemeenten en tussen gemeenten en organisaties (14%)

3. Conclusies en aanbevelingen

De scores en de grafieken met toelichting uit hoofdstuk twee geven aan hoe de gemeentelijke situatie op het gebied van dementie, is. In hoofdstuk drie vervolgen we dit door een conclusie te trekken en om aanbevelingen te doen waardoor de ondersteuning en zorg voor mensen met dementie en hun naasten, verder geoptimaliseerd kan worden.

Het is goed om hierbij nog op te merken dat we in deze Dementie Monitor de mensen met dementie en hun naasten zelf niet bevraagd hebben over hoe zij de ondersteuning en zorg in hun gemeente ervaren. Ook aan de lokale organisaties is dit niet gevraagd.

De reden hiervoor is dat dit heel veel extra tijd zou vragen en die tijd en menskracht is er in het Netwerk Dementie helaas niet. Geriant heeft inmiddels een (betaalde) module ontwikkeld waarbij mensen met dementie en hun mantelzorgers wel naar hun mening gevraagd worden. De opbrengst hiervan wordt weergegeven in een rapportage.

Daarnaast houdt Alzheimer Nederland één keer per twee jaar een landelijke dementie monitor onder 4000 mantelzorgers van mensen met dementie. De resultaten hiervan worden door het Netwerk Dementie NHN aan alle gemeenten doorgestuurd (de laatste versie is van najaar 2018).

3.1 Conclusies

Uit de resultaten van de dementie monitors van 14 gemeenten zoals die in het vorige hoofdstuk zijn beschreven, is een aantal dingen op te maken die hieronder weergegeven worden.

De trend dat de 14 gemeenten in ons werkgebied het elke editie van de Monitor beter doen, heeft zich ook in 2019 voortgezet. Er wordt in 2019 gemiddeld genomen 18% beter gepresteerd door gemeenten in Noord-Holland Noord, dan in 2016! Overigens betekent dit niet dat er geen werk meer aan de winkel is voor gemeenten.

De verbetering laat zich zien in de gemiddelde score over de 14 gemeenten die gestegen is en door het feit dat er in 2019 veel meer gemeenten zijn die een voldoende halen. We willen overigens benadrukken dat het voor het Netwerk Dementie NHN niet zozeer gaat om hogere scores op zich, maar dat het vooral belangrijk is dat betere scores in de dementie monitor in de meeste gevallen ook betekent, dat de zorg en ondersteuning voor mensen met dementie en hun naasten, verbetert. We hopen dat deze positieve ontwikkeling zich ook na 2019 voortzet en het Netwerk Dementie NHN draagt daar met haar activiteiten graag aan bij.

Een andere belangrijke conclusie is dat een investering op het gebied van Beleid (gemeenten kiezen bewust voor een Plan van Aanpak op het gebied van dementie), er bijna altijd toe leidt dat gemeenten beter in de hele Monitor scoren.

We zijn ook blij te constateren dat 79% van de gemeenten aangeeft dat de informatie uit de Dementie Monitor 2016 en de aanbevelingen daarin, gebruikt zijn voor het maken, bijstellen en uitvoeren van beleid en activiteiten op het gebied van dementie. Het maakt dat het doen van de driejaarlijkse Monitor zin heeft.

We weten overigens op dit moment nog niet of er een vijfde editie van de Monitor in 2022 komt. Dit heeft te maken met het feit dat er landelijk gekeken wordt door Dementiezorg voor Elkaar (een pijler van het Deltaplan Dementie) of er een landelijk instrument of tool gemaakt kan worden, die gemeenten ondersteunt bij hun beleid en activiteiten op dementiegebied. Het Netwerk Dementie NHN is betrokken bij deze ontwikkeling en zal in overleg met de 14 gemeenten in Noord-Holland Noord, bepalen of gemeenten aan de slag willen gaan met een nieuw instrument of dat er een vijfde editie van de huidige Dementie Monitor komt.

Andere conclusies die getrokken kunnen worden:

- Zes van de 14 gemeenten hebben op dit moment het predicaat Samen dementievriendelijk en dat draagt in grote mate bij aan het dementievriendelijker worden van Noord-Holland Noord. Dit aantal gemeenten zal de komende jaren gelukkig nog hoger worden.
- Gemeenten scoren gemiddeld onvoldoende op het domein Participatie en hier valt dus nog veel winst te behalen voor gemeenten. De activiteiten die je hiervoor als gemeente kan ondernemen zijn niet zo ingewikkeld (zie de aanbevelingen)
- Het is mooi om te zien dat veel gemeenten bezig zijn om de belasting van mensen met dementie en hun mantelzorgers te verlagen door het voorkomen van het houden van het keukentafelgesprek voor het verkrijgen van een Wmo voorziening. Dit gebeurt door te vertrouwen op de deskundigheid van de casemanagers dementie en door hun advies vaak of altijd, over te nemen. Bijkomend voordeel is dat er minder uren gemaakt hoeven te worden door professionals omdat min of meer hetzelfde gesprek niet twee keer gevoerd hoeft te worden. We hopen dat uiteindelijk alle 14 gemeenten in Noord-Holland Noord deze stap gaan nemen.
- De 14 gemeenten zijn tevreden over de ondersteuning die het Netwerk Dementie NHN hen geeft. Het Netwerk zet deze ondersteuning de komende 3 jaar dan ook graag voort. De werkgroep Dementievriendelijke Samenleving van het Netwerk neemt dit op zich. In 2020 zullen ieder geval twee thematische bijeenkomsten voor beleidsambtenaren dementie georganiseerd worden. Daarnaast zal de website Wegwijzerdementie (met daarin een sociale digitale kaart op het gebied van dementie per gemeente) in de zomer 'live' gaan. Het meedenken, relevante informatie geven en materiaal beschikbaar stellen wordt ook gecontinueerd.

3.2 Aanbevelingen

In deze paragraaf doen we per domein een aantal aanbevelingen waarmee u aan de slag kan gaan om de ondersteuning en zorg van mensen met dementie en hun naasten te verbeteren of een nieuwe impuls te geven. We geven ook aanbevelingen voor het realiseren van de dementievriendelijke samenleving en lichten er een aantal voorbeelden in lichtblauwe kaders uit. De aanbevelingen zijn overigens niet dwingend bedoeld maar dienen als voorbeeld van wat mogelijk is.

Domein Feiten en cijfers

- **Ken en volg de aantallen** mensen met dementie in uw gemeente en volg daarmee de ontwikkeling. Informatie hierover is te vinden op www.alzheimer-nederland.nl. Daarnaast actualiseert Geriant de gegevens over mensen met dementie voor de 18 gemeenten in het werkgebied van het Netwerk Dementie NHN, elke 5 jaar en het Netwerk verspreidt deze cijfers naar de gemeenten. Ze staan ondermeer op de website van het Netwerk: <http://netwerkdementie-nhn.nl/nieuws/163>.
- **Registreer** aard en aantal van dementie gerelateerde ondersteuningsvragen van mensen met dementie en hun mantelzorgers. Hiermee is te zien of er een stijgende lijn is in deze aanvragen en kan er worden geanticipeerd door bijvoorbeeld een groter of ander voorzieningenniveau voor mensen met dementie en hun naasten beschikbaar te maken.
- **Vraag professionele en vrijwilligersorganisaties** naar de aantallen mensen met dementie en hun naasten die ze ondersteunen; bijvoorbeeld in hun subsidieverantwoording. Met deze cijfers kan er geanticipeerd worden op de toekomst.

Domein Voorzieningenniveau

- Zorg voor voldoende **ondersteuningsaanbod** voor mensen met dementie **in de eigen of nabijgelegen gemeente**. Dit laatste geldt met name voor de kleine gemeenten of plattelandsgemeenten.
- Heb **regelmatig overleg** met de regionale afdeling van **Alzheimer Nederland en andere lokale betrokken organisaties** over het voorzieningenniveau en activiteiten op dementiegebied in uw gemeente.
- **Faciliteer** het ontwikkelen van nieuw ondersteuningsaanbod door middel van subsidies of innovatiebudget of anderszins
- Zorg voor **beschikbaar vervoer** voor mensen met dementie als zij niet langer in staat zijn om zelfstandig naar de voorzieningen te reizen.
- Maak **prestatieafspraken** met aanbieders specifiek over de ondersteuning van mensen met dementie en hun mantelzorgers.
- Er is een **nieuwe cursus van Geriant** beschikbaar voor zorgprofessionals en vrijwilligers over hoe zij mantelzorgers van mensen met dementie beter kunnen ondersteunen. Het blijkt dat deze ondersteuning de belastbaarheid van mantelzorgers vergroot.

Innovatiebudget

De gemeente Medemblik heeft geëxperimenteerd om dementie als één van de onderwerpen in haar beschikbare innovatiebudget te benoemen. Hierdoor zijn er twee leuke nieuwe activiteiten in de gemeente opgezet: een voorleesproject voor mensen met dementie in de bibliotheek en een activiteit met cognitieve fitness.

In Opmeer zijn, deels met behulp van een kleine gemeentelijke subsidie, bij de lokale dagbesteding voor mensen met dementie, een beleef tv en duofiets aangeschaft die veel gebruikt worden.

Toegankelijke dagbesteding

De gemeente Heerhugowaard heeft het mogelijk gemaakt dat de dagbesteding voor mensen met dementie zonder indicatie en zonder betaling van een eigen bijdrage kan worden gebruikt. Hiermee is de dagbesteding veel laagdrempeliger geworden en zijn er meer deelnemers.

Domein Beleid

- Benoem een **beleidsambtenaar die het dossier dementie in zijn/haar portefeuille heeft** en die contactpersoon is binnen de gemeente en naar lokale organisaties.
- Door de sterke stijging van het aantal mensen met dementie de komende jaren, is het noodzakelijk dat de gemeente hierop anticipeert. Als de gemeente geen uitgebreide beleidsnotities meer schrijft waar dementie onderwerp kan zijn of niet meer aan doelgroepenbeleid doet, dan kan een **korte notitie over dementie met bijbehorende uitvoeringsplan** ook prima volstaan. Het gaat er om dat binnen de gemeente voor iedereen duidelijk is dat de toename van mensen met dementie een gevolg heeft voor de beschikbaarheid van algemene en individuele voorzieningen en middelen. Het kan een zelfstandige notitie zijn of bijvoorbeeld een onderdeel vormen van het lokaal gezondheidsbeleid of ouderenbeleid.

- Doe als voorbereiding op een plan van aanpak dementie, een **inventarisatie naar de behoeften** van de burgers met dementie en hun naasten, in uw gemeente. Wat vinden zij knelpunten en wat kan verbeterd worden? Overleg met lokaal betrokken organisaties hoe zo'n inventarisatie opgezet kan worden. Belangrijk daarbij is dat de inventarisatie zo min mogelijk belastend is voor cliënten en hun mantelzorgers en dat er ook daadwerkelijk wat gedaan wordt met de uitkomsten.
- Zorg voor een aparte paragraaf over dementie in het **vrijwilligersbeleid en/of mantelzorgbeleid**. De inzet van vrijwilligers bij mensen met dementie en de ondersteuning van mantelzorgers van mensen met dementie, is essentieel de komende jaren.
- Neem het streven naar '**de dementievriendelijke gemeente**' op in de notitie of in het college en/of raadsprogramma. Hierdoor kan er makkelijker gemeentelijke aandacht gegenereerd worden voor dementie.

Raadsambassadeurs

De gemeenten Schagen en Hollands Kroon hebben een aantal ambassadeurs (binnen de raad) aangesteld om te helpen om de principes van de Dementievriendelijke gemeente vorm, inhoud en vooral bekendheid te geven binnen de eigen gemeente. Zij bezoeken bijvoorbeeld lokale bedrijven en verenigingen/clubs om hen te vragen een dementievriendelijke organisatie te worden. Daarnaast zorgen de raadsambassadeurs ervoor dat de gemeente actief blijft met het uitvoeren van haar Plan van Aanpak op het gebied van dementie.

Domein Informatie en advies

- Zorg voor **goede en toegankelijke informatie en een actuele sociale kaart** over de voorzieningen en projecten in uw gemeente op het gebied van dementie. Plaats deze informatie op de website van de gemeente of die van het Sociale Wijkteam of Sociaal Domein en/of in de gemeentegids.
- Laat mensen met dementie en hun mantelzorgers in een testpanel **uitproberen** of ze de relevante gemeentelijke informatie over ondersteuning bij dementie inderdaad makkelijk kunnen vinden.
- Voorzie alle professionals en vrijwilligers die met mensen met dementie en hun naasten te maken hebben, van het gratis **Signalenkaartje** dementie en het kaartje **Tips in de omgang met mensen met dementie** van het Netwerk Dementie NHN.
- Stimuleer deze medewerkers ook om af en toe aanwezig te zijn bij het gratis **PG-Café** of **Alzheimer Café** in de regio (voor data en locatie: zie <https://netwerkdementie-nhn.nl/agenda/>
- Laat medewerkers en vrijwilligers zich abonneren op de gratis regionale nieuwsbrieven over dementie; **Familias** voor mantelzorgers van mensen met dementie (www.mantelzorg-nieuwsbrief.nl) en de nieuwsbrief van Geriant Scholing en Advies (www.geriantcholingenadvies.nl).
- Organiseer een **bedrijfsuitje** voor medewerkers van de gemeente voor mensen met dementie of schrijf hiervoor in bij NL DOET.
- Laat medewerkers van de gemeente zich **aanmelden bij www.samendementievriendelijk.nl/noordhollandnoord** zodat ze heel makkelijk één van de 12 gratis online cursussen over dementie kunnen volgen en informatieve filmpjes over dementie kunnen zien.

Scholing van medewerkers van de gemeente

De gemeente Hoorn schoolt de diverse groepen medewerkers binnen de gemeente in het herkennen en omgaan met dementie. Denk bijvoorbeeld aan Wmo consulenten, baliemedewerkers, medewerkers groenvoorziening, het College en raadsleden. Per groep medewerkers wordt bekeken wat de beste intensiteit van de scholing moet zijn. De scholing wordt regelmatig herhaald om nieuwe medewerkers mee te nemen in dit proces en om de kennis over en aandacht voor dementie actueel te houden.

Domein Participatie

- Zorg dat mensen met dementie en hun mantelzorgers zijn vertegenwoordigd in **de Wmo-raad of Adviesraad Sociaal Domein**, of benoem iemand in deze raad met het aandachtsgebied dementie.
- Zorg ervoor dat bij vertrek van bovengenoemde leden, het onderwerp dementie niet mee vertrekt en tijdig **overgedragen** wordt aan iemand anders.
- **Betrek** de Wmo-raad of de Adviesraad Sociaal Domein bij maken en uitvoeren van een plan van aanpak dementie.

BOT (Benen op Tafel) overleg dementie

Organiseer eens per jaar een Benen op Tafel overleg (BOT) over dementie met de verantwoordelijk wethouder, beleidsambtenaar, Wmo-adviesraad of Adviesraad Sociaal Domein en de regionale afdeling van Alzheimer Nederland. In het BOT overleg kunnen knelpunten snel geïnventariseerd worden, kan er makkelijk afgestemd worden en zijn de lijnen kort om tot concrete acties over te gaan.

In Langedijk en Koggenland verzorgde het Netwerk Dementie NHN bijvoorbeeld een presentatie over de Dementie Monitor en de dementievriendelijke gemeente, in het overleg van de Adviesraad Sociaal Domein en in het bijzijn van de wethouder.

Domein thuiswonende mensen met dementie

- **Dertig procent** van de mensen met dementie heeft **geen mantelzorger of sociaal netwerk (in de buurt)**. Dit is dus een groep mensen voor wie het lastiger is om langer thuis te blijven wonen en die een groter beroep op voorzieningen of individuele begeleiding zal doen. Deel deze informatie met de Wmo-consulenten en/of het Sociaal Wijkteam, maar ook met de welzijns- en vrijwilligersorganisaties zodat zij hierop alert zijn.
- Dementie openbaart zich vaak als eerste door functieverlies. Wees alert op deze signalen. Schakel bij een vermoeden van dementie tijdig **gespecialiseerde hulpverlening** in om de vrijwilligers, het wijkteam of medewerkers preventief huisbezoek, te adviseren en te ondersteunen.
- Zorg ervoor dat voor alle betrokken partijen duidelijk is hoe de ondersteuning en hulp aan mensen met dementie (en hun mantelzorgers) verloopt; wie heeft de **regie of coördinatie** van de ondersteuning en zorg?
- Zorg voor **voldoende overleg** en afstemming tussen alle lokale organisaties en medewerkers die lokaal betrokken zijn bij de zorg en ondersteuning van mensen met dementie.
- Respijtzorg voor mensen met dementie hoeft niet altijd in een aparte setting georganiseerd te worden, maar vraagt wel om **specifieke aandachtspunten** anders haken cliënten af of is de setting ongeschikt (bv als mensen dwaalneiging hebben en er een open toegang is).
- Wees creatief in het opzetten van **verschillende vormen van dagopvang** en bevrage cliënten met dementie en mantelzorgers hierbij actief naar hun (specifieke) behoeften en

- oplossingen. Denk bijvoorbeeld ook aan samenwerking met buurtcentra, sportverenigingen en clubs.
- Zorg voor regelmatige **scholing van vrijwilligers** die actief zijn bij thuiswonende mensen met dementie en hun naasten.
 - Doordat de levensverwachting toeneemt en mensen met dementie langer thuis blijven wonen, zal het **beroep op de voorzieningen van de Wmo** de komende jaren sterk gaan stijgen. Anticipeer hierop door hiervoor extra budget vrij te maken.
 - Hoe kan er meer **ontschot gewerkt** worden zodat de cliënt met dementie en diens mantelzorger geen last heeft van de financiële schotten tussen Wmo, Zvw en WLZ. Maak dit bespreekbaar met zorgverzekeraar en zorgkantoor.

Afspraken over inzet van de Wmo

In Den Helder en Alkmaar hebben Geriant en de gemeente afspraken gemaakt om de triage te vereenvoudigen. Hierdoor wordt het toekennen van indicaties aanzienlijk verkort. Ook is het vaak niet meer nodig om het keukentafelgesprek te laten voeren omdat het advies van Geriant bijna altijd overgenomen wordt. Dit is een aanzienlijk vermindering van de, met name emotionele, belasting van degene met dementie (en diens mantelzorger).

Deze afspraken werken voor beide partijen goed in de dagelijkse praktijk en worden ook regelmatig geëvalueerd.

Op Texel werken Geriant en de Wmo vergelijkbaar samen maar dit is hier niet schriftelijk vastgelegd.

Zie voor de inhoud van de afspraken in Den Helder bijlage 2.

Dementievriendelijke samenleving

- Sluit aan bij de **campagne 'Noord-Holland Noord Samen dementievriendelijk'**. De campagne is gebaseerd op de landelijke campagne 'Samen Dementievriendelijk' en is er op gericht om een beweging op gang te brengen waarbij bewustwording, taboe doorbreken en actief ondersteunen van mensen met dementie en hun naasten, speerpunten zijn. Er is veel ruimte voor organisaties, bedrijven en gemeenten om zelf invulling te geven aan dementievriendelijkheid. Zolang er maar aandacht is voor getrainde medewerkers en vrijwilligers in het omgaan met dementie en voor het leveren van een actieve bijdrage aan de dementievriendelijke samenleving.
- Het Netwerk Dementie NHN ondersteunt organisaties die dementievriendelijk willen worden met een uitgebreid **digitaal informatiepakket en met advies**. Laat organisaties daarvoor contact opnemen met a.wienema@magentazorg.nl.
- Organiseer een **lokale startbijeenkomst** over de dementievriendelijke samenleving met inwoners, lokale organisaties, bedrijven en verenigingsleven.
- Sluit een **lokaal convenant over dementie** af met alle mogelijke betrokken partijen
- Om de olievlek van Noord-Holland dementievriendelijk te vergroten, werkt het heel goed om een gemeente of organisatie die de sticker/het certificaat Samen dementievriendelijk ontvangen, het **stokje tijdens de uitreiking door te laten geven** aan een andere organisatie. Zij gaan daarmee de uitdaging aan om ook dementievriendelijk te worden.
- Tenslotte is het niet alleen belangrijk dat vrijwilligers of medewerkers vanuit hun functie geschoold worden op herkennen van en omgaan met dementie, het is ook van belang dat zij er meer over weten vanuit hun privé situatie. **Iedereen krijgt vroeger of later met mensen met dementie te maken: in familie, vriendenkring, in de buurt, op de sportclub, bij de bakker, op straat of bij de bezinepomp.**

De burgemeester als stimulator

De burgemeester van Drechterland heeft bij het begin van de gemeentelijke campagne om Drechterland dementievriendelijk te laten worden, een filmpje gemaakt waarin hij de inwoners via social media oproept om mee te doen en de gratis online training te volgen. Daarna volgde een voorlichtingsochtend voor inwoners over dementie in de bibliotheek. De gemeenten Stede Broec en Enkhuizen met wie Drechterland SED vormt (een ambtelijke samenwerkingsverband), gaan dit goede voorbeeld waarschijnlijk volgen.

Bijlage 1: Vragenlijst Dementie Monitor 2019

Naam gemeente:

Naam contactpersoon:

(Rechtstreeks) telefoonnummer:

Mailadres:

Uitleg bij het invullen:

+= 2 = geheel van toepassing/voorbeelden aanwezig

+/-= 1 = gedeeltelijk van toepassing/in ontwikkeling/wel aanwezig, maar niet specifiek gericht op mensen met dementie en/of hun mantelzorgers of wel aanwezig maar geen voorbeelden genoemd

0 = - = niet van toepassing/niet aanwezig

Bij elke vraag is een weegfactor aangegeven; opgeteld zijn de weegfactoren per domein 25. De weegfactor wordt vermenigvuldigd met de score. Bv: score 2 en weegfactor 4 geeft 8 punten. Maximale score per domein is 50 (25X2=50). Hoe minder vragen in een domein, des te hoger de weegfactor per vraag.

A) Domein 1: feiten en cijfers	-	+/-	+	Weeg- factor
1. De gemeente beschikt over cijfers van het actuele aantal inwoners met dementie				4
2. De gemeente beschikt over cijfers van het geprognosticeerde aantal inwoners met dementie in 2025				4
3. De gemeente beschikt over cijfers van het actuele aantal mantelzorgers dat zorgt voor iemand met dementie				4
4. De gemeenten beschikt over cijfers van het geprognosticeerde aantal mantelzorgers dat zorgt voor iemand met dementie in 2025				4
5. De gemeenten registreert het aantal inwoners met dementie en hun mantelzorgers dat zich bij de gemeente meldt voor ondersteuning				3
6. De gemeente heeft inzicht in het aantal inwoners dat gebruik maakt van professionele of vrijwillige zorg thuis.				3
7. De gemeente heeft inzicht in actuele wachtlijstgegevens voor wonen, welzijn en zorg voor mensen met dementie.				3
Ruimte voor toelichting/voorbeelden:				25
B) Domein 2: voorzieningenniveau				
1) Er is in de gemeente dagopvang of vergelijkbare vormen van aangepaste dagbesteding voor inwoners met dementie				2
2) De gemeente financiert (mede) of faciliteert dagopvang voor inwoners met dementie				2
3) Er is in de gemeente een Alzheimer Café				1
4) De gemeente draagt bij aan de financiering van het Alzheimer Café of faciliteert dit.				1
5) Er is in de gemeente lotgenotencontact voor mantelzorgers van mensen met dementie				1
6) De gemeente draagt bij aan de financiering van lotgenotencontact of faciliteert dit				2
7) Er is in de gemeente een ontmoetingscentrum (of vergelijkbare voorziening) voor inwoners met dementie en hun mantelzorgers				1
8) De gemeente draagt bij aan de financiering van het/een ontmoetingscentrum (of vergelijkbare				2

voorziening) voor inwoners met dementie of faciliteert dit			
9) Er is vrijwillige ondersteuning beschikbaar voor inwoners met dementie (oppasservice, buddy of vergelijkbaar)			2
10) De gemeente financiert (mede) vrijwillige ondersteuning voor inwoners met dementie			2
11) Er is voor inwoners mantelzorgondersteuning beschikbaar in de vorm van een steunpunt mantelzorg, mantelzorgmakelaar en/of mantelzorgconsulent			1
12) De gemeente draagt bij aan de financiering van de ondersteuning ten behoeve van mantelzorgers van mensen met dementie of faciliteert deze			2
13) De gemeente ondersteunt mantelzorgers van mensen met dementie door het toekennen van hulp bij het huishouden			1
14) De gemeente ondersteunt mantelzorgers van mensen met dementie door het toekennen van financiële tegemoetkomingen of vrijstelling van sollicitatieplicht			1
15) De gemeente draagt bij aan de financiering van Dementieconsulenten, geheugenwinkel of vergelijkbaar			1
16) De gemeente zet zich in voor/is betrokken bij het realiseren van woonzorgvormen specifiek voor mensen met dementie in de gemeente			1
17) De gemeente maakt het mogelijk dat mantelzorgers van mensen met dementie gratis meereizen als begeleider wanneer de persoon met dementie een Wmo-vervoersvoorziening toegewezen heeft gekregen			1
18) De gemeente financiert of faciliteert de lokale afdeling van Alzheimer Nederland			1
Ruimte voor toelichting/voorbeelden:			25
C) Domein 3: beleid			
1) De gemeente heeft specifieke doelen en activiteiten benoemd mbt het beleid rond dementie			5
2) De gemeente heeft specifieke doelen en acties benoemd gericht op de ondersteuning van mantelzorgers van mensen met dementie.			5
3) De gemeenten heeft specifieke doelen en acties benoemd gericht op vrijwillige ondersteuning van inwoners met dementie.			5
4) De gemeente neemt deel aan lokale netwerken/activiteiten die zijn gericht op de (ontwikkeling van) ondersteuning van inwoners met dementie en hun mantelzorgers. Voorbeeld(en) noemen.			5
5) De gemeente heeft de (ontwikkeling van) ondersteuning van mensen met dementie en hun mantelzorgers specifiek benoemd in het raads- en/of collegeprogramma.			5
Ruimte voor toelichting/voorbeelden:			25
D) Domein 4: informatie en advies			
1) De gemeente biedt schriftelijk (via het Wmo loket) informatie over ondersteuning en zorg voor mensen met dementie en hun mantelzorgers.			3
2) De gemeente biedt via de website informatie over ondersteuning en zorg voor mensen met dementie en hun mantelzorgers			3
3) De medewerkers in het Wmo-loket van de gemeente hebben HBO werk- en denkniveau			4
4) De medewerkers in het Wmo-loket van de gemeente zijn geschoold in het herkennen van signalen van dementie			4
5) De medewerkers in het Wmo-loket zijn geschoold in vraagverheldering			3
6) De medewerkers in het Wmo-loket maken gebruik van een actuele sociale kaart voor de hulp en ondersteuning van mensen met dementie en hun mantelzorgers			4
7) De medewerkers in het Wmo-loket worden regelmatig geïnformeerd over de actuele ontwikkelingen in het aanbod aan zorg en ondersteuning voor mensen met dementie en mantelzorgers			4
Ruimte voor toelichting/voorbeelden:			25
E) Domein 5: participatie			
1) Mantelzorgers van mensen met dementie zijn vertegenwoordigd in informele adviesorganen (seniorenraad, ouderenbonden) van de gemeente			4
2) Mantelzorgers van mensen met dementie zijn vertegenwoordigd in de Wmo-adviesraad (bv via de lokale afdeling van AN)			7
3) Er is in de Wmo-adviesraad een aandachtsfunctionaris benoemd voor dementie			7
4) De gemeente heeft contact met/voert overleg met organisaties die zich bezighouden met			7

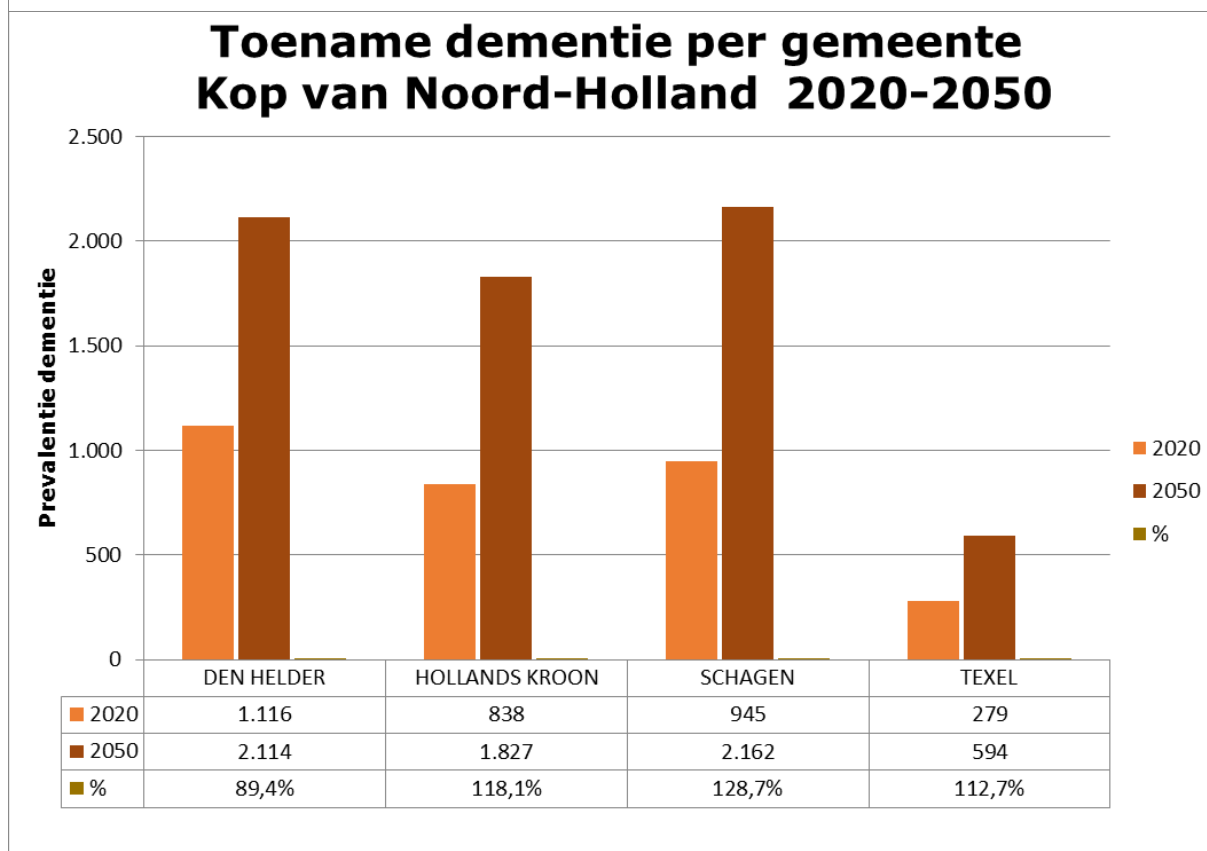
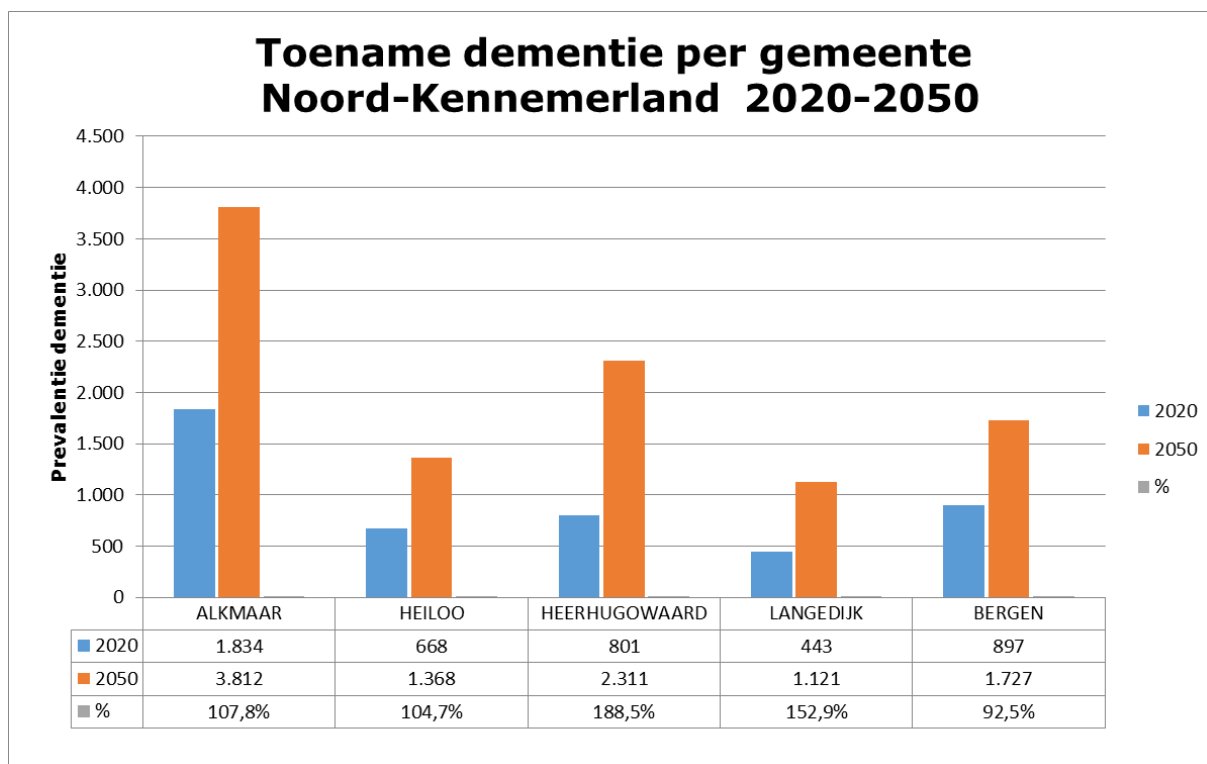
ondersteuning van mensen met dementie en hun mantelzorgers				
Ruimte voor toelichting/voorbeelden:				25
F) Domein 6: thuiswonende mensen met dementie				
1) De gemeente heeft geïnventariseerd hoeveel ouderen met de diagnose (beginnende) dementie thuis wonen.				3
2) De gemeente heeft geïnventariseerd hoeveel jonge mensen (jonger dan 65) met dementie thuis wonen.				3
3) De gemeente heeft (deel)beleid op (langer) thuiswonende ouderen met dementie en daarbinnen specifieke doelen en activiteiten benoemd. Voorbeeld(en) noemen.				4
4) De gemeente heeft (deel) beleid op de ondersteuning van (langer) thuiswonende mensen met dementie en daarbinnen specifieke doelen en activiteiten benoemd. Voorbeeld(en) noemen.				3
5) De gemeente spoort mensen met dementie en mantelzorgers actief op, via bv preventief huisbezoek, door samenwerking met andere partijen of anderszins. Voorbeeld(en) noemen.				4
6) De medewerkers van het Wmo loket hebben voldoende inzicht in het best passende aanbod van ondersteuning en zorg per situatie, waardoor mensen met dementie zo lang mogelijk zelfstandig thuis kunnen wonen				2
7) Er is voor thuiswonende inwoners met dementie de mogelijkheid om gebruik te maken van door de gemeente gefinancierde respijtzorg. Voorbeeld(en) noemen.				3
8) Organisaties die zich bezig houden met dementiezorg/ondersteuning zijn actief betrokken bij (een vorm van) sociale wijkteams. Voorbeeld(en) noemen.				3
Ruimte voor toelichting/voorbeelden:				25

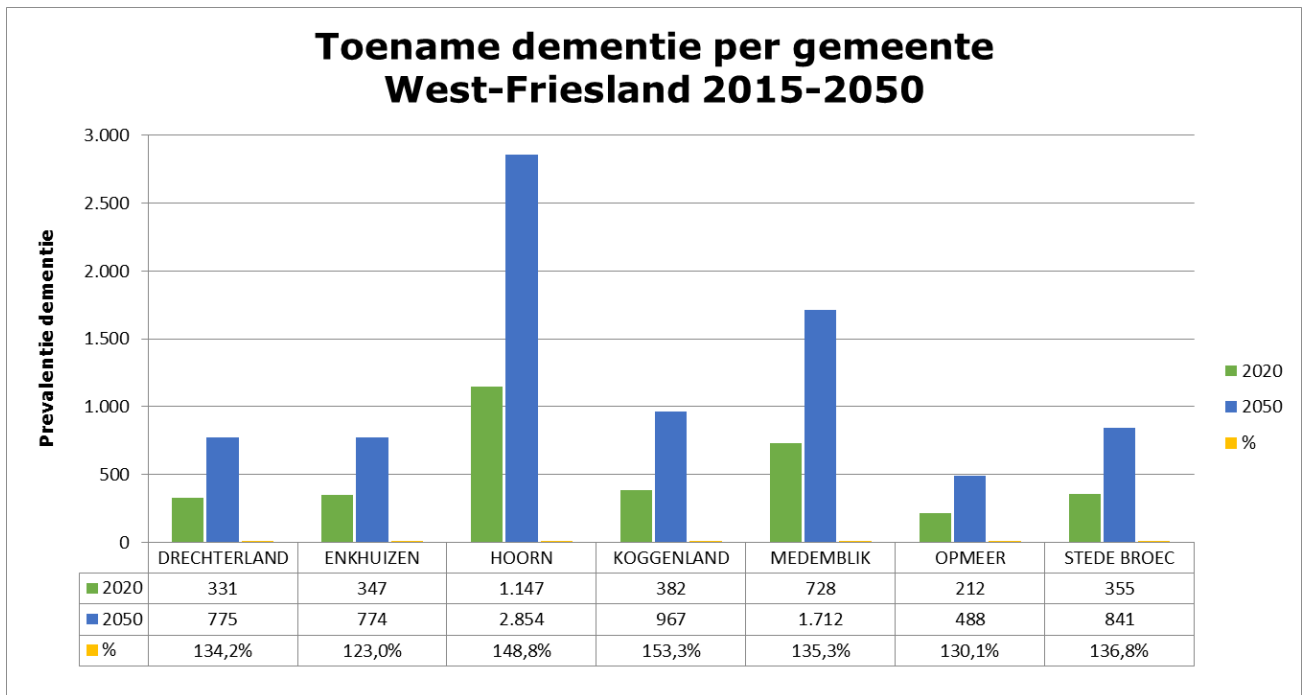
Naast voorgaande vragen willen wij graag nog een aantal onderwerpen bespreken:

1. Wat is er gedaan met de aanbevelingen uit de Dementie Monitor 2016?
2. Waar is de gemeente trots op in de gemeentelijke ondersteuning en zorg voor mensen met dementie en hun naasten?
3. Zijn er binnen de gemeente knelpunten in de ondersteuning en zorg van mensen met dementie en hun naasten?
4. Staat de gemeente open voor een vereenvoudigd proces van vaststelling en toekenning van de benodigde ondersteuning vanuit de WMO voor mensen met dementie (en hun naasten) bij wie de diagnose is vastgesteld, zodat het keukentafelgesprek in principe niet meer wordt ingezet?
5. Hoe houd je de aandacht voor de ondersteuning en zorg van mensen met dementie en hun naasten vast? Zowel binnen de gemeentelijke organisatie, als binnen de lokale samenleving?

6. Wat verwacht de gemeente van het Netwerk Dementie Noord-Holland Noord?

Bijlage 2: Stijging aantal mensen met dementie in Noord-Holland Noord 2015 – 2050

Bijlage 3: Afspraken gemeente Den Helder/Wmo en Geriant

Afspraken:

1. Geriant vraagt schriftelijk een verzoek tot afgifte van een beschikking voor dagbesteding aan namens een cliënt. De WMO Toegang neemt deze melding op voor dagbesteding. Geriant controleert de identiteit van de cliënt. Zorgaanbieder wordt via cc geïnformeerd over melding.
 2. Meldingen door Geriant worden door de WMO toegang met voorrang afgedaan (6 weken wachttijd is te lang). Als er echt sprake is van spoed, geeft Geriant dit aan.
 3. Komt een melding bij de WMO toegang binnen door een mantelzorger of vanuit het netwerk dan schakelt de gemeente Geriant in voor een intake. Gemeente wacht vervolgens op het advies van Geriant.
 4. Geriant heeft maximaal 6 weken de tijd vanaf datum registratie van de melding voor haar onderzoek en doet een terugkoppeling naar de gemeente.
 5. Het advies van Geriant wordt opgevolgd, tenzij... Indien WMO-consulent vragen heeft naar aanleiding van advies zal nader contact worden opgenomen met Geriant.
 6. Geriant neemt in haar onderzoek en argumentatie/advies de volgende onderwerpen mee:
 - prognose en
 - motivatie geven waarom Geriant WMO boven WLZ geschikt geacht vindt;
 - aangeven waarom Geriant geen WLZ-indicatie aanvraagt;
 - diagnose;
 - belasting van de mantelzorger;
 - vaststelling identiteit;
 - advies voor aantal dagdelen verspreid over aantal dagen in de week;
 - vervoer (normaal of rolstoel vervoer).
- Op deze manier worden de risico's, mate van overbelasting van de mantelzorger, de duur van de dagbesteding en de WLZ-aanvraag behandeld en besproken met cliënt en haar netwerk. Het onderzoek van Geriant maakt een huisbezoek door de gemeente WMO-consulenten overbodig en zelfs niet gewenst.
7. Duur van de voorziening zal standaard worden afgegeven voor een periode van 3 jaar.
 8. Er wordt maximaal 6 dagdelen verstrekt.
 9. Wordt door Geriant toch meer dagdelen geadviseerd, dan moet dit goed worden onderbouwd. Geriant dient WMO consulent hierbij te betrekken.
 10. Zorgaanbieder kan erop rekenen dat dagopvang wordt gefinancierd vanaf het moment dat hulp wordt geboden tot de grens van 6 dagdelen. Voor extra dagen is eerst toestemming van de gemeente nodig. Gemeente brengt zorgaanbieders van deze afspraak op de hoogte.
 11. Geriant neemt actief contact op indien wijzigingen bij cliënt zich voordoen. Bijvoorbeeld als Geriant een WLZ-indicatie heeft aangevraagd namens cliënt.

Den Helder, 1 november 2017

Ineke Laagland (Geriant)
Gabriëlla Czech (Geriant)
Esther van der Plaat (gemeente Den Helder)
Annet Onderweegs (gemeente Den Helder)
Helma de Jong (gemeente Den Helder)
Hannie Oskam (gemeente Den Helder)

Bijlage 4: Samenstelling Netwerk Dementie NHN

Bij het Netwerk Dementie NHN zijn de volgende organisaties aangesloten:

Regio Alkmaar:

- Geriant www.geriant.nl
- MagentaZorg www.magentazorg.nl
- ViVa! Zorggroep www.vivazorggroep.nl
- Evean Thuiszorg www.evean.nl
- De Pieter Raat Stichting www.dprs.nl
- WarmThuis www.warmthuis.nl
- MEE & de Wering www.meewering.nl
- Zorgcirkel www.zorgcirkel.nl
- Alkcare www.alkcare.nl
- St. Zorgorganisatie NiKo www.stichtingniko.com
- Alzheimer Nederland afd. Noord-Kennemerland www.alzheimer-nederland.nl/regios/noord-kennemerland

West-Friesland:

- Geriant www.geriant.nl
- Omring www.omring.nl
- JonkersZorg www.jonkerszorg.nl
- MEE & de Wering www.stichtingdewering.nl
- Martha Flora Hoorn www.marthaflora.nl
- WarmThuis www.warmthuis.nl
- Alzheimer Nederland afd. West-Friesland www.alzheimer-nederland.nl/regios/west-friesland

Kop van Noord-Holland:

- Geriant www.geriant.nl
- WoonZorggroep Samen www.woonzorggroepsamen.nl
- Evean Thuiszorg www.evean.nl
- Omring www.omring.nl
- Wonen Plus Welzijn www.wonenpluswelzijn.nl
- Stichting Vrijwaard www.vrijwaard.nl
- Zorggroep Tellus www.zorggroeptellus.nl
- MEE & de Wering www.meewering.nl
- Alzheimer Nederland afd. Noord-Holland Noord www.alzheimer-nederland.nl/regios/noord-holland-noord

Bijlage 5: Projecten en producten van het Netwerk Dementie NHN

Hieronder staan een aantal belangrijke producten en activiteiten van het Netwerk Dementie NHN:

- **Signalenkaart**

Het Netwerk Dementie heeft een Signalenkaart Dementie uitgebracht. De kaart is bedoeld voor inwoners, medewerkers, vrijwilligers die regelmatig in contact komen met ouderen. Op de kaart staan in begrijpelijke taal de belangrijkste symptomen die kunnen wijzen op een beginnende dementie. Daarnaast is er een telefoonnummer opgenomen van het Advies- en aanmeldpunt van Geriant/GGZ, waar medewerkers en vrijwilligers terecht kunnen als zij bij een oudere verschijnselen van dementie vermoeden. De kaart is kosteloos te bestellen. <http://netwerkdementie-nhn.nl/projecten-activiteiten/vroegsignalering/>

- **Tips in de omgang met mensen met dementie**

Het Netwerk Dementie heeft een kaartje Tips in de omgang met mensen met dementie uitgebracht. De kaart is bedoeld voor inwoners, mantelzorgers, medewerkers en vrijwilligers die regelmatig in contact komen met mensen met dementie. Op de kaart staan in begrijpelijke taal de meest handige tips waar u rekening mee moet houden als u in contact bent met iemand met dementie. De kaart is kosteloos te bestellen. <https://netwerkdementie-nhn.nl/projecten-activiteiten/vroegsignalering/>

- **Spreeken over Vergeten**

Is een boekje voor mensen met geheugenproblemen en/of een begin van dementie. Het helpt hen na te denken over wat zij belangrijk vinden en over hun wensen, die van het moment én die in de toekomst. Het boekje maakt het makkelijker om hierover te spreken met mensen die belangrijk voor hen zijn. En ze kunnen hun wensen opschrijven zodat naasten weten wat voor hen van waarde is. Dat kan goed van pas komen als mensen met dementie het later zelf niet meer kunnen vertellen. <https://netwerkdementie-nhn.nl/nieuws/218>

- **PG Café:**

Het PG Café is een ontmoetingsplek voor professionals en vrijwilligers die werken met mensen met dementie of meer willen weten over dementie. Naar model van het Alzheimer Café is er bij elk PG Café een inleiding door een spreker, waarna er discussie en uitwisseling plaatsvindt met de deelnemers. Naast het overdragen van kennis gaat het in het PG Café ook om het informeel ontmoeten van collega's en het opdoen van nuttige contacten. Het PG Café wordt ongeveer zes keer per jaar gehouden, steeds op een andere locatie in de regio. <http://netwerkdementie-nhn.nl/projecten-activiteiten/pg-cafe/>

- **Digitale Mantelzorgnieuwsbrief Familias**

De digitale mantelzorgnieuwsbrief Familias is in het leven geroepen voor mantelzorgers met vragen over dementie en de manier waarop zij het beste voor hun naaste kunnen zorgen. De Familias is gratis en wordt vijf keer per jaar uitgebracht. <http://netwerkdementie-nhn.nl/projecten-activiteiten/familias/>

- **Dementievriendelijke samenleving**

Sinds het voorjaar van 2016 is er een werkgroep binnen het Netwerk Dementie actief die inhoud geeft aan het begrip Dementievriendelijke Samenleving. Hoe kunnen gemeenten,

bedrijven, maatschappelijke organisaties en vrijwilligersorganisaties werken er voor zorgen dat zij meer kennis hebben over dementie en dat hun medewerkers weten hoe ze goed met mensen met dementie om kunnen gaan. Er is allerlei materiaal en advies beschikbaar. Deze Dementie Monitor is onderdeel van de activiteiten van de werkgroep.
<https://netwerkdementie-nhn.nl/dvr>

- **Cliëntenreis dementie**

Het Netwerk Dementie NHN heeft in het voorjaar van 2018 een Cliëntenreis dementie gemaakt. We hebben gesproken met mantelzorgers van mensen met dementie en hun ervaringen samengevat in een Cliëntenreis. Deze hebben we besproken met de organisaties van ons netwerk en samen hebben we gezocht naar oplossingsrichtingen die we de komende 4 jaar gaan uitwerken en omzetten in daden. De indrukwekkende ervaringen van mensen met dementie tijdens het ziekteproces van diagnose tot na het overlijden, leest u in een rapport.

<https://netwerkdementie-nhn.nl/nieuws/214>

- **Voorlichting & Sociale kaart**

De ervaring leert dat je in een oerwoud van gegevens verdrinkt wanneer je om informatie over dementie verlegen zit, of je nu zelf dementie hebt, mantelzorger bent of professional; het aanbod is gewoon veel te groot.

Internet is niet meer weg te denken en biedt veel mogelijkheden voor het geven van informatie. Wanneer je op vragen en behoeftes een antwoord wilt bieden, is internet dus een niet weg te denken medium. De werkgroep Voorlichting & Sociale Kaart heeft haar eerste verkenning achter de rug en heeft inmiddels een concept ontwikkeld waarbij alle informatie over dementie en een actuele sociale kaart op het gebied van dementie, op één website bij elkaar gebracht worden: Hulpwijzerdementie. Het streven is dat de website medio 2020 'live' gaat.

Uitgebreidere informatie over de activiteiten van het Netwerk Dementie NH kunt u lezen op: www.netwerkdementie-nhn.nl.

Bijlage 6: Nuttige websites en links

Hieronder volgt een greep uit zinvolle websites waar allerlei informatie over dementie te vinden is en die behulpzaam kan zijn bij het lokaal maken en uitvoeren van beleid op het gebied van dementie.

- Alzheimer Nederland: www.alzheimer-nederland.nl
- Informatie over dementie: www.dementie.nl
- Beleef de ziekte van Alzheimer zelf: www.alzheimerexperience.nl
- Deltaplan Dementie: www.deltaplاندementie.nl
- Dementiezorg voor Elkaar: www.dementiezorgvoorelkaar.nl
- Samen Dementievriendelijk: www.samendementievriendelijk.nl
- NHN Dementievriendelijk: <https://samendementievriendelijk.nl/nhn>
- Spreken over Vergeten: www.sprekenoververgeten.nl
- Mantelzorgondersteuning: www.mantelzorg.nl
- Levenskwaliteit dementie: www.innovatiekringdementie.nl
- Kenniscentrum langdurige zorg: www.vilans.nl
- Regionale Zorgstandaard Dementie NHN: <http://netwerkdementie-nhn.nl/nieuws/163>